VIVAT ACADEMIA
A NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM LAPJA
2003. szeptember I./2. Ára: 200 Ft

Picik, gólyák és balekok

ÉVZÁRÓ ÉS DIPLOMAÁTADÓ SOPRONBAN

Az egyetemi zászlók bevonulása

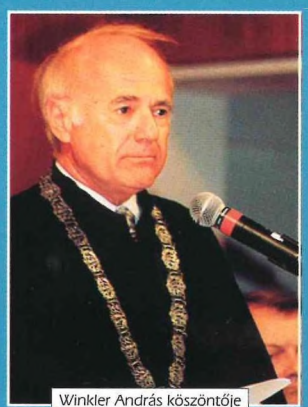
Winkler András köszöntője

Gidai Erzsébet ünnepi beszédét mondja

Az ünnepélyes tanácsülés elnöksége

Lentner Csaba habilitált doktor

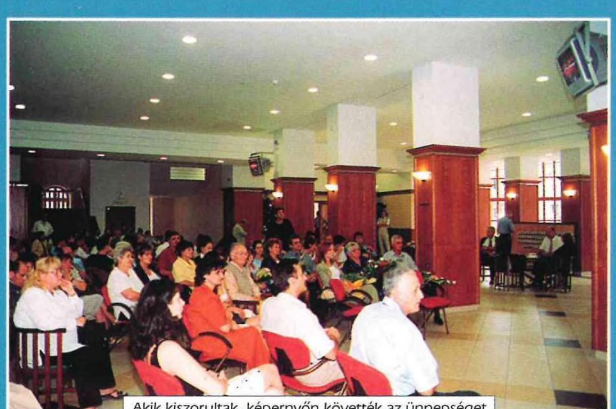
Akik kiszorultak, képernyőn követték az ünnepséget

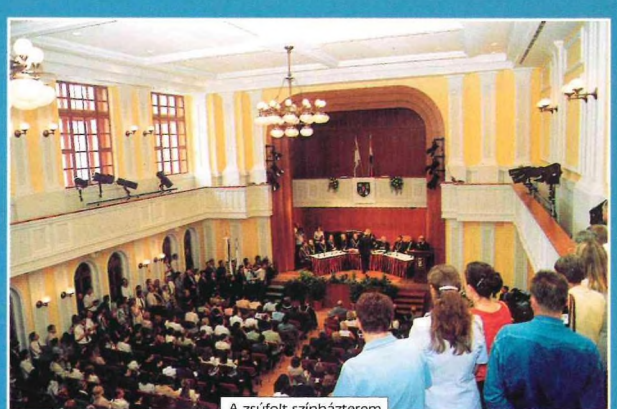
A zsúfolt színházterem

A Nyugat-Magyarországi Egyetem és a Közgazdaságtudományi Kar július 4-én délután tartotta a tanévzárót ünnepélyes diplomaátadó tanácsülés keretében. A Liszt Ferenc Konferenciaközpont kicsinek bizonyult az óriási érdeklődés miatt. Az ünnepelteket először dr.hc.dr. Winkler András tudományos rektorhelyettes köszöntötte. A búcsúztató ünnepi beszédet dr. habil. Gidai Erzsébet dékán tartotta. Ez alkalommal kapott egyetemi magántanári címet dr. Csc. habil. Báger Gusztáv egyetemi tanár (PPKE), valamint habilitált doktori címet dr. Csc. Lentner Csaba intézetigazgató egyetemi docens. Számosan kaptak egyetemi kitüntetést, míg mások közalkalmazotti címet vehettek át.

Fotó: 2Z Fotó & Média

RAJT

Szeptember elején a Nyugat-Magyarországi Egyetem karain is eldördült a jelképes startpisztoly, és megkezdődött a 2003-2004-es tanév. A rajtvonal mögött idén is sok olyan fiatal sorakozott föl, aki most kapja meg az egyetemi, főiskolai polgár címet. A pedagógus társadalom pedig meglehetősen ambivalens érzésekkel vág neki az új tanévnek, hiszen a sokak által vitatott oktatási törvények keretei között kezdik a munkát, az „élő anyag" formálását.

A képzésbe legelőször a felsőévesek kapcsolódnak be, megadván az alaphangot a hagyományos nóták énekléséhez, és az alapvető tájékoztatást a balek-firma kapcsolat lényegbevágó elemeihez. Mire e sorok megjelennek, már számolhatják a balekok, gólyák, hogy hányat kell aludniuk addig, amíg megszabadulhatnak a pogánylét súlyos terheitől. A gondoskodó firmák pedig szorgalmasan töltik a minimális egyetemi ismeretek híjával lévő fejekbe a tudnivalókat himnuszokról, juppajdékról, waldenekről, farbőrökről, cantus praesesről, egyszóval a szakma alapjairól. A szürke hétköznapokon pedig megkezdik a felkészülést az Életre, azt is számításba véve, hogy a tegnapi pályaválasztási döntés holnapután, lehet, hogy már érvényét veszti. Ilyenkor lép érvénybe az életprogram második változata, feltéve, hogy rendelkezik az illető életprogrammal. Ez a szűk szakmától való rugalmas elszakadást jelenti, és kezdetét veszi az élethosszig való tanulás. Arról még nem is ejtettünk szót, hogy milyen messze vagyunk a diplomás farmerek, gazdálkodók országától. Pedig az EU elsősorban nem azt várja, hogy tudja a gazda, melyik dűlőben terem a legjobban a kukorica, s melyikben a dinnye. Még megérjük, hogy nem az lesz a fontos, hogy teremjen, hanem az, hogy ne. Mert azért fizetnek.

De ne gondolja a nyájas olvasó, hogy ilyes elhelyezkedési gondok régen nem fordultak elő. A végzett erdőmérnökök jelentős hányada sem a szorosan vett szakma területén helyezkedett el, hanem valamely klasszikus kultúrmérnöki pályán talált állást. Ez már a múlt, és a kérdéskör a képzés irányára, jellegére, a hangsúlyokra vonatkozó vitához vezethet. Erről talán, majd érdemes lesz vitát nyitnunk a Vivat Academia hasábjain.

De ne riogassuk derék balekjainkat és gólyáinkat efféle komoly és borongós gondolatokkal. Szerencsére nem is riadnak meg, hanem felhágnak a világhálóra, és kideritik, hogy jövő nyáron mely külországban lesz fogadóképes kereslet magyar diákra, „magyarul" praxira. A nyelvvizsgákkal jól felszerelt hallgatóknak az idegen nyelvi lektorátus tanárai csak a finomságokat és bravúrokat villantják fel, hogy magabiztosan brillírozzanak az idegen kultúrkörben. Ezzel is öregbítve a magyar iskolarendszer jó hírét.

Ez az év annyiban is különbözik a többitől, hogy a hallgatók most, szeptemberben még különálló közép-kelet-európai ország polgáraiként kezdik a szorgalmi időszakot, és 2004-ben a nyári vizsgahónapot már az Európai Unió polgáraiként fejezik be, remélhetően eredményesen. Sikeres balekvizsgát, fergeteges Balek-bált! De ez már az októberi szám témája.

Zétényi Zoltán

Vivat Academia!

A Nyugat-Magyarországi Egyetem lapja

(Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kar – Győr, Benedek Elek Pedagógia Főiskolai Kar – Sopron, Erdőmérnöki Kar – Sopron, Faipari Mérnöki Kar – Sopron, Geoinformatikai Főiskolai Kar – Székesfehérvár, Közgazdaságtudományi Kar – Sopron, Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar - Mosonmagyaróvár)

I. évfolyam, 2. szám, 2003. szeptember

Főszerkesztő: **Zétényi Zoltán**, zzfotomedia@axelero.hu

A szerkesztőbizottság: Dr. Albert Levente, lalbert@emk.nyme.hu (EMK), Balázsik Valéria, bve@ geo.cslm.hu (GFK), dr. Bácsatyai László, bacsaty@emk.nyme.hu (EMK), dr. Borbély József, nnika@ktk.nyme.hu (KTK), Gecseyné dr. Papp Katalin (ATFK), dr. Lanczendorfer Zsuzsanna (ATFK), Lengyel Zita (EMK), Patyi Gábor,:patyi@bepf.hu (BEPFK), Szemerey Tamás, tszemerey@fmk.nyme.hu (FMK).

A szerkesztőség titkára Tóth Mariann, mtoth@nyme.hu;

Munkatárs: Hargitai Gábor, hargitaig@nyme.hu

A szerkesztőség címe: 9400 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky út 4.
T.: 99/518-144; Fax:94/312-240

Mb.:30/415-4021

Kiadja a Nyugat-Magyarországi Egyetem,
9400 Sopron, Bajcsy-Zsilinszky út 4.

Felelős kiadó: **Prof. dr. Faragó Sándor rektor**

Nyomdai előkészítés: PrePress Grafikai Stúdió, Sopron
felelős vezető: Sziklai Zsolt

Nyomás: Lővér-Print Nyomdaipari Kft., Sopron
felelős vezető: Priszinger Imre ügyvezető

ISSN 1589-8091

Megjelenik évente tízszer, 1000 példányban,
terjeszti a Nyugat-Magyarországi Egyetem.

A beküldött kéziratokat, fotókat, illusztrációkat nem őrizzük meg.

Tartalom

Élethosszig tartó tanulás
Interjú dr. Magyar Bálint miniszterrel 2-3
Születésnapi konferencia
A 70 éves Verő József 4-5
Hivatást talált
A Bedő-díjas Kosztka Miklós 6
Svédországban jártunk 7
Balekoktatás a fásoknál 7
Akik megmérik a földet
Márkus Béla és a GEO 8-9
„Óriási volt ez a hét"
Bezerédj Amália Országos Zenei Tábor a BEPFK-n . . . . . 10 -11
Feloszlatás és kitiltás
Wisnovszky Károly erdőmérnök emlékei - II. 12-13
Tükör 13
A valétálás gyökereiről
Bartha Dénes tanulmánya 14-15
Ajánló – „Mint oldott kéve" 15
Kalamáris 16
Régi ballagások régi fotókon 16-17
Élő kenyér - Albert Levente a szakestélyekről. 17
Újságírók a Szent István Egyetemi Napok rendezvényein . . 18-19
Egy „hűséges" város hűtlen sorsa
Széll Andrea esszéje 20-21
Krónika 22-23
Játékos gyakorlat
A BEPFK nyári játék-rendezvényei 24
Miniszteri látogatás
A GEO új épületének avatása – Fotó: 2Z Fotó & Média 25

A címlapon: Tanévkezdés a BEPFK gyakorló óvodájában
Gyimóthy Orsolya óvónő kis tanítványával – Fotó: 2Z Fotó & Média
A hátsó borítón: A nagyságos fejedelem
Rákóczi-emlékek Borsiban és Kassán – Fotó: 2Z Fotó & Média

Élethosszig tartó tanulás

Dr. Magyar Bálint oktatási miniszter az iskolai paradigmaváltásról, az előre tanítás kényszeréről, az időcsapdáról és a felsőoktatás választási helyzetéről

Az utóbbi időben a szakmai és a napi sajtó széltében hosszában tárgyalta a közoktatási törvény módosítását, az egyetemek és főiskolák egyesülését és szétválását, a számítástechnika iskolai térhódítását és azt, hogy milyen nehéz is az iskolatáska. Ezek a kérdések majd' minden magyar családot érintenek, érthető hát, hogy a közfigyelem középpontjába kerültek. Ezért tartottuk fontosnak, hogy a Vivat Academia is föltegye az ezekkel kapcsolatos kérdéseit az oktatási miniszternek.

– Az új közoktatási törvénynek várhatóan mi lesz a legfontosabb hozadéka?

– Alapvetően az, hogy 12 éves oktatási folyamatban kell gondolkodnunk. Ma a 18 éves fiatalok mintegy hetven százaléka leérettségizik és további tizenöt százalékuk szakiskolát végez. Ötven évvel ezelőtt a fiatalok háromnegyed része 14 éves korában kikerült az iskolából. Ma már másfajta időbeosztással és igényekkel kell működnie az oktatási rendszernek. A gyermekeket az egész életen át tartó tanulásra kell felkészíteni. Elsősorban az ismeretek befogadásának technikáját, készségét és szeretetét kell elsajátítani. Ez teszi lehetővé számukra, hogy kikerülve az oktatásból továbbképezhessék magukat, új szakmákat tanulhassanak meg. Nyugat-Európában életük során négyszer-ötször váltanak szakmát az emberek. A világ gyorsuló tempójában használható tudással kell rendelkezni. Nő az a feszültség, ami a között van, hogy a gyermekeink terhelhetősége és a tanításra szánható idő véges, ugyanakkor exponenciálisan bővül az új ismeretek mennyisége, amit az iskola nem képes a hagyományos módon befogadni és átadni. Emiatt paradigmaváltásra van szükség az oktatásban, sokkal inkább az ismeretek megszerzésének technikája, a rendszerezés készsége, a kritikai gondolkodás, az önállóság elsajátítása és a csapatban való munka megtanulása válik fontossá. Ezeket szolgálja a közoktatási törvény módosítása. Többek között az alapozó szakasz meghosszabbítása, hogy 5., 6. osztályban is a tanítási idő 25-40 százalékát az alapkészségek elsajátítására fordíthassák. Személyre szabott oktatást akarunk megvalósítani, az első három évfolyamban megnehezítettük a gyermekek buktatását, például, ha valamiben lemaradnak, akkor egyénre szabott oktatásban kell részesíteni őket. Mindenfajta tanulás, ismeretszerzés alapja az olvasás és a szövegértés. Ezen a téren a nemzetközi felmérések (a PISA jelentés) szerint, nem állunk jól. A 31 OECD ország között a 23. helyet foglaljuk el. A 15 éves diákok 48 százaléka nem alkalmas arra, hogy az iskolából kikerülve önállóan tanulni tudjon. Ezek drámai adatok.

Fotó: 22 Fotó & Média

A másik nagyon fontos terület az idegennyelv oktatása. Ennek fontosságát a nyugati határszélen élők számára nem kell különösebben hangsúlyoznom. E téren radikális változást kell elérnünk. A törvény lehetővé teszi, hogy az iskolák 2004. szeptemberétől nyelvi előkészítő, „0"-dik évfolyamot indítsanak, ahol a tanítási idő legalább 40 százalékát az idegen nyelv oktatására kell fordítaniuk. Ez lehetővé teszi, hogy a legfogékonyabb időszakban a diákok biztosan elsajátítsanak egy nyelvet. Ma már az állások egyre nagyobb hányadának betöltéséhez nyelvtudás szükséges. Akik ettől a tudástól el vannak zárva, azok leküzdhetetlen hátránnyal vágnak neki az életnek. Ez a lehetőség ne függjön a szülők pénztárcájától.

A harmadik terület, ami nem kapcsolódik szorosan a törvényhez, az a Sulinet expressz. Ez az elektronikus írásbeliség elterjesztését szolgálja.

– A hatvanas években érzékelték a filmesek, filozófusok és más írástudók, hogy a társadalmi mobilitás lelassult. Az értelmiségivé válás – egy-két divatpálya kivételével – nem jelentett vonzóerőt, másrészt – az akkori nomenklatúra szerint – a munkásszármazásúak nem jutottak kellő arányban magasabb képzettséget igénylő pályákra. A rendszerváltozás előtt a középiskola jelentett nagy vízválasztót a továbbtanulás szempontjából. Ma már az általános iskola előtt is egyfajta felvételi vizsgán szűrik a gyermekeket. Ez nem éppen a mobilitást elősegítő jelenség.

– A PISA jelentés azt is feltárta, hogy a magyar oktatási rendszer a legkevésbé demokratikusak közé tartozik abból a szempontból, hogy a diákok közötti különbség 70 százalékban az iskolák közötti különbséggel magyarázható: Mondd meg melyik iskolába jársz, megmondom ki vagy... .

– ...és mi lehet belőled!

– Így van. Tehát szegregálódik a népesség. Furcsa módon az iskolaválasztás szabadsága az, amely ezt a szegregációs folyamatot felerősítette. A szülők egyre jobb iskolákba igyekeznek küldeni a gyermekeiket, az iskolák pedig egyre jobb „diák anyagot" kívánnak befogadni. Ezért elkezdődtek a különböző típusú felvételik, egyre alacsonyabb életkorban. A szabad iskolaválasztás intézményét nem akarjuk megszüntetni, de meg kell nézni, hogy melyek azok a mechanizmusok, amelyek ellensúlyozhatják ezt a folyamatot. Először is érdemes a gyermekeket érő stresszt csökkenteni. Az adott korosztály 35 százaléka bekerül a felsőoktatásba, tehát a továbbtanulás esélye jóval nagyobb. Sajátos módon, ennek ellenére a stresszhelyzet nem csökkent. Ez többek között abból is adódik, hogy a felvételik rendszerét alapvetően a felsőoktatás határozta meg, mintegy „terrorizálva" a közoktatást. A közoktatási törvény, illetve a felsőoktatási törvény módosítása ezen is változtatott: a kétszintű érettségi bevezetése pont azt szolgálja, hogy a közoktatásban legitim módon elsajátított tananyag elégséges legyen arra, hogy valaki bekerülhessen egy felsőoktatási intézménybe. A felvételiken pedig a középiskolás diákokon ne kérjenek számon szigorlati szintnek megfelelő tananyagokat. A jobb helyekért folytatott felvételi nyomás ezért azt eredményezte, hogy nem az életkornak megfelelő tananyagot tanítanak a gyermekeknek. Hiszen, ha a szülő, a pedagógus biztosra akar menni, akkor mintegy előre tanítja a diákot, megtanítja az egyetemi és főiskolai anyag egy részét. Az általános iskolás diáknak pedig megtanítják a középiskolai anyag egy részét. Így lassan eljutunk a magzati felkészítő programokig, hogy a gyermek biztosan a világra jöjjön. A kétszintű érettségi csökkenti a tananyagot, kiszámíthatóvá teszi a követelményeket, és az egységes rendszerben kevesebb vizsgát kell letenniük. Másrészt, kísérletképpen, az általános iskolák 8. évfolyamában írt felmérőkkel akarjuk helyettesíteni a felvételiket.

– A számítástechnika kiemelt figyelmet érdemel, ugyanakkor a személyiségfejlesztés fontos területei, az úgynevezett készségtárgyak – a rajz, az ének – mintha visszaszorulnának.

– Az alapkészségek fejlesztését minden tantárgy oktatásán belül erősíteni kell. A legfontosabb feladat, hogy az időcsapdából valahogy kimentsük az oktatást, és több időt fordíthassanak ezeknek a készségeknek az elsajátítására. Ezt szolgálja az is, hogy hosszú távon remélhetőleg nem kell kronologikus rendben kétszer megtanulni bizonyos tárgyakat. Ez persze nem jelenti azt, hogy a diák nem találkozhat bizonyos anyagrészekkel többször is, de nem a lexikális ismeretdömping formájában. Az alapkészségek hangsúlyozása azt is jelenti, hogy írni, olvasni, szöveget érteni és kritikailag elemezni, számolni képes legyen a diák. Remélhetően több idő marad az olyan készségek elsajátítására is, amelyek az életben nélkülözhetetlenek. A magyar közoktatás időcsapdájára talán az a legjellemzőbb, hogy néhány évtizeddel ezelőtt még heti hat napon tanultak a diákok és miközben ma már csak öt tanítási nap van, az elsajátítandó tananyag mennyisége 30 százalékkal nőtt. A gimnáziumok harmadik-negyedik osztályában már hihetetlen túlterhelés van a gyermekeken. Miközben a szakszervezetek a 38 órás

munkahétért küzdenek, a gimnazisták heti 55-60 órát töltenek tanulással. Ráadásul kialakult – a szülők pénztárcájától és a családok ambíciójától függő – árnyékoktatás is, a felvételi előkészítők rendszere. A negyedikesek csaknem negyven százaléka jár előkészítőre. A kétszintű érettségivel ezt szeretnénk feleslegessé tenni. A diákok 30 százaléka pedig nyelvi különórákra jár. Ez is rendkívül idő- és költségigényes. Arra törekszünk, hogy a gyermekek boldogulásához szükséges ismereteket minél teljesebb mértékben az iskolában lehessen elsajátítani. Ne váljanak tanuló robotokká és ne vegyük el tőlük a gyermekkorukat. Ezt a gondot egyébként a szülők is érzik.

– Ma már nulladik és hetedik, nyolcadik órák is vannak a középiskolákban. Érdemes-e egyáltalán az időcsapda ellen küzdeni?

– Ezért kellett a kötelező órák számát megszabni. A szaktárgyi programok kialakítói egyfajta maximalizmussal igyekeznek minél több időt megszerezni, s ezek összeadódva jelentős túlterhelést eredményeznek. Emiatt is kell egységesen tizenkét osztályban gondolkodnunk, és azon, hogy a felszabdalt tantárgyi struktúrát pedig miként lehetne műveltségi területekben összefogni. A felszabaduló időt pedig a kimaradó készségfejlesztésre lehetne fordítani. A gyermekek jelenleg alapvetően nem az életnek tanulnak. Rengeteg olyan ismeretet sajátítanak el, amely nem fejleszti a gondolkodást, hanem a lexikális tudást növeli. De nem tanulják meg a helyes táplálkozás rendjét, az allergiás megbetegedések okait vagy a szexuális élet alapjait.

– Erre külön tantárgy vagy a meglévők átalakítása lenne a megoldás?

– A reflexek mindig új tárgyak felé mozdítanak...

– A pedagógusok érdekei így érvényesülnek.

– Így van. Tantárgyak soha nem szűnnek meg, hanem újak adódnak. Ez így nem folytatható. Az ismereteket a meglévő tárgyakba célszerű beépíteni, akár moduláris jelleggel, csatolva bizonyos tárgyakhoz. Ezt tükrözi a műveltségi területek oktatásának az igénye is. Ma még fizikát, kémiát és biológiát elkülönülten tanítanak, és sokkal kevesebb fér be a három tárgyba külön, mintha „tudományt", „embert és természetet" vagy „természettudományt" tanítanának.

– Valós ellentmondásnak tekinti az írásbeliség, a könyv és a számítástechnika rivalizálását?

– Az a kérdés, hogy ez valós ellentét vagy pedig feloldható egymást kiegészítő rendszerben. Én inkább ez utóbbira gondolok. Átalakulóban van a tankönyvkiadás és a -piac, bár ma még nem vesznek tudomást a digitális kultúra kihívásáról. Intenzív digitális tananyagfejlesztő programba kezdtünk, amely az oktatás mechanizmusát is átalakítja. Reményeim szerint néhány éven belül a magyar oktatási rendszer alkalmas lesz a multimédiás oktatásra. Át kell gondolnunk a nyomtatott információk és a digitális adathordozók viszonyát: melyek maradjanak meg nyomtatott formában? A Sulinet expressz keretében nem véletlenül tettük kötelezővé a hordozható memóriák árusítását, mert azt remélem, hogy a papír alapú információ hordozók nagy részét ezek kiválthatják. Sok ezer oldalnyi anyagot lehet a nyakunkba akasztott zsinóron, néhány dekagrammos formában csatlakoztatva egy számítógéphez, előhívni. Ez egyszerre szolgálja azt, hogy a tanárok az óráikat minimális kockázattal adhassák le, és azt is, hogy a diákok a saját tananyagaikat megkapják. Amikor tartós tankönyvekről beszélünk, akkor mindig kemény fedeles, négy évig tartó könyvekre gondolunk, és nem vesszük észre, hogy ez a tankönyv ingyenességének koncepciójával nehezen egyeztethető össze. A tartós tananyag más formában is biztosítható, például online formában elérhető tananyagként, akár újratölthető formában, évenként teljes feladatcserék valósíthatók meg.

– Ez a jövőkép sokak szerint veszélyezteti az olvasás örömét, azt, amikor a könyvespolcról levett verseskötetbe belelapozhat az ember.

– Nyugodtan mondhatom, hogy nem. Amikor nyaralni voltam, eszembe nem jutott volna, hogy hanyatt fekve, hasamon egy monitorral olvassak verset. Nem hiszem, hogy a szépirodalomnak bármilyen módon versenytársa lehet az internetes irodalom. De ha az az információözön, amire szükségünk van, közvetlenül nem lenne elérhető, akkor lassan a lakásunkból kiszorulnánk. Én is egy 3-4 ezer kötetes könyvtárral rendelkező családban nőttem föl, most, többszöri selejtezés után is van körülbelül ennyi. Állandóan kemény választás elé kerülök, hogy erre vagy arra a könyvre valóban szükségem van-e, leveszem-e majd a polcról az elkövetkező tíz évben. Ezen dilemmán jelentősen változtat az elektronikus írásbeliség.

– A pedagógusképzés évtizedek óta egyrészt negatív szelekció alapján folyik, másrészt a pálya elnőiesedett. Ezen a téren miniszterként ígérhet-e változást?

– Ezek azt jelentik, hogy a pálya társadalmi presztízse csökkent. A rossz kereseti viszonyok miatt, aki pedagógus pályára adta fejét, azok közül gyakorlatilag szinte mindenkit felvettek. Remélhetőleg ez a helyzet a diplomás minimálbér bevezetésével változik. Míg 2002-ben a keresetek átlaga – 111 ezer Ft – alatt volt az oktatási ágazatban dolgozók keresete – 106 ezer Ft –, addig most, ez a nemzetgazdasági átlag 128 ezer Ft, az oktatásé pedig 159 ezer Ft. Ez jelentős emelkedés. Remélhető, hogy ez versenyhelyzetet jelent a pedagóguspályán is. A sajnálatosan csökkenő gyermeklétszám miatt nagyon csínján kell bánnunk a pedagógusképzés méreteivel, hiszen már most is enyhe túlképzés van. Ellenben több forrást kell biztosítani a másoddiplomák ingyenes megszerzéséhez, hogy a pedagógusok idegen nyelvvel vagy más szakmával egészíthessék ki alapképzettségüket. A keresetek növelésén túl másfajta kedvezmények is vannak, például a Sulinet expressz program 60 ezer Ft kedvezményt nyújt a tanárok számára. Remélem, hogy az ősz folyamán már nem lesz olyan tanár, akinek ne lenne otthon számítógépe.

– A szakmák konvertálhatósága a korszerű társadalmakban a mobilitással egyenrangú dolog.

– Az életünk sokkal hosszabb, mint az egy-egy szakmához tartozó tudás élettartama. Nem lehet egy életre tanulni, hanem csak azt a készséget lehet elsajátítani, hogy változtatni tudjon az ember. Ezért megnőtt a felnőttés továbbképzés jelentősége. A kormány beindította és 60 ezer Ft-ra növelte a felnőttképzésben és az idegennyelv-tanulásban résztvevők adókedvezményét.

– Az egyetemi integrációnak milyen fejleményei várhatók?

– A településszerkezetből adódóan az a paradox helyzet alakult ki Magyarországon, hogy a nagy egyetemek a fővárosban és néhány nagyobb vidéki városban találhatók. Eközben Nyugat-Magyarországon, ahol a nemzeti összetermék jelentős részét produkálják, ilyen nagy egyetem nem jött létre. Ezért a Nyugat-Magyarországi Egyetem megerősödését fontosnak tartom, tehát bővülve, szippantsa magába a nyugat-európai szellemi erőforrásokat, és a jelenlegi határain túl, terjeszkedjen Szombathely, Zalaegerszeg és más városok irányába is! A magyar felsőoktatás az uniós csatlakozással választúthoz érkezik: vagy versenyképes lesz az európai felsőoktatási rendszerben vagy provincializálódik és a legtehetségesebb diákjaink majd más országokban keresnek maguknak egyetemet. Ezzel szemben én olyan perspektívát kívánok megcélozni – tekintetbe véve a demográfiai apály lehetséges következményeit is –, hogy a magyar felsőoktatás abban a piaci versenyhelyzetben is képes legyen helytállni. Minél több külföldi diákot is legyen képes ide vonzani, és alakuljon ki egyfajta „tudásipar". Ebben az egyetemek ne csupán a magyar diákoknak nyújtsanak szolgáltatást, hanem a tudásipari ágazat legfontosabb intézményei legyenek. Ezenkívül különböző ösztönzőkkel igyekszünk elérni, hogy a kutatásfejlesztési tevékenység és a vállalkozások is egyre nagyobb mértékben települjenek be az egyetemi központokba. Éppen a közelmúltban volt az a kormányülés, ahol a K+F alapok létrehozásáról döntöttünk. Ennek a lényege az, hogy a magánszféra is kapcsolódjék be a kutatás-fejlesztés finanszírozásába, vagyis a szűkös állami forrásokon túl magántőkét is be kívánunk vonni. Egyrészt a kollégium építési programba, amelyhez a fizetőképes keresletet a lakhatási támogatás növelésével kívánjuk bővíteni. Másrészt pedig egyéb oktatási beruházásokat is szeretnénk a PPP (Public Privat Partnership) gondolatnak a jegyében megvalósítani. Ezzel szeretnénk olyan beruházásokat előbbre hozni, amelyekre a költségvetés csak 10-15 év múlva tudna forrást biztosítani.

– Ez egyenlő a felsőoktatás magánosításával?

– Ennek az égvilágon semmi köze sincs ahhoz. Mi nem beszéltünk soha privatizációról, nincs is olyan koncepció, amelyben ez szerepelne. A felsőoktatási intézmények státuszáról folyik vita, hogy költségvetési intézmények maradjanak-e továbbra is vagy valamilyen speciális jogokkal bíró köztes intézmények jöjjenek létre, illetve gazdasági társaságokként, Kht-kként működjenek. A Rektori Konferencián folytatott első megbeszélés nyomán úgy tűnik, hogy mindegyik elképzelésnek vannak hívei, de nem akarnám ennek a vitának a végeredményét befolyásolni. Olyan megoldást igyekszünk választani, amely egyfajta szabadságot is jelent a felsőoktatási intézményeknek, de lehetővé teszi, hogy gazdaságosan tudjanak működni, s legyen döntésképes menedzsmentje az egyetemeknek.

Zétényi Zoltán

Születésnapi tudományos konferencia

Verő József professzor a legkedvesebb tudományáról, az egyetemi uszodáról és az újító mozgalomról

Földi elektromágnesség címmel tudományos konferenciát tartottak Sopronban a Vármegyeházán. Noha a cím száraz és tárgyilagos, az eseményt meghitt, bensőséges atmoszféra hatotta át. A folyosón és a bejáratnál levő eligazító táblákra nem a fenti címet írták, hanem csak ennyit: VERŐ 70. A szimpóziumot ugyanis dr. Verő József nyugalmazott egyetemi tanár, az MTA rendes tagja 70. születésnapja alkalmából szervezték. A Nyugat-Magyarországi Egyetem nevében dr. Faragó Sándor rektor mondott köszöntőt és a Magyar Tudomány könyvsorozat három kötetét adta át. A nem mindennapi esemény alkalmából a Geofizikai Kutatóintézetben beszélgettünk az ünnepelttel.

Az ünnepelt professzor

– Závoti József köszöntőjében a tudományterületüket, mint „kedves tudományt" emlegette. Hogyan lett Ön számára ez a tudomány a „legkedvesebb"?

– Talán azzal kellene kezdenem, hogyan jutottam oda, hogy geofizikus lettem. 1951-ben kellett pályát választanom és édesapám akkor az egyetem a professzora volt, s hallotta, hogy geofizikus képzés indul. Felkeltette az érdeklődését és megkérdezte tőlem, mit gondolok, nem volna-e ez az új képzés jó lehetőség számomra? Aztán jelentkeztem. Érdekes, hogy én voltam az egyetlen, aki valóban geofizikus akart lenni. Különben a filmrendezőtől az állatorvos jelöltig minden előfordult, de akkor ez volt a beiskolázás módszere. Engem is állatorvosnak akartak átirányítani, mondván, hogy az „rokon szakma". Amikor végeztünk – '56 áprilisában – akkor senkit meg nem kérdeztek, hanem a huszonöt emberből tizenkilenc egyszerűen megkapta a papírt, hogy jelentkezzen május 2-án Pécsett, az uránbányában, munkára. Úgyhogy az első évemet ott töltöttem le. Közben jött '56 és sokan elmentek innen az intézetből. S akkor kínálkozott lehetőség, hogy ide jöjjek és én siettem is, mert az itteni tudományos munka jobban vonzott, mint az urán kutatása.

– Milyen volt a többi karral a kapcsolat, hiszen a geofizikának nem voltak messzire tekintő hagyományai?

– A Sopronhoz kötődő bányász – erdész – kohász barátság átvivődött ezekre a friss tudományágakra is, úgyhogy valóban nagyon szoros kapcsolat alakult ki. Később, amikor már innen, mint intézeti ember elég sokat voltam terepméréseken szerte az országban, ahol erdészeket, bányászokat találtunk, ott mindenhol otthon voltunk. És volt aztán egy másik szál, amelyik úgy szövődött, hogy valamikor a '70-es évek elején támadt az az ötlet, hogy mindazok, akik Magyarországon a Föld körüli térséggel foglalkoznak, összegyűltek évente, egy úgynevezett ionoszféra-magnetoszféra szemináriumra, és egyrészt meghallgattuk, hogy ki mit csinált az előző évben, másrészt ott is barátságok szövődtek. A júniusi konferencián szereplők többsége – például Almár Iván és sokan mások is – itt jöttek össze és alakítottak ki közös elképzeléseket.

– Kutatásainak fő témája a geomágnesség. A geofizikának miért éppen ezzel a területével kezdett foglalkozni?

– A geofizikát én választottam, a geomágnesség inkább engem választott. A mai intézet egyik jogelődje, a Geofizikai Kutató Laboratórium vezetője Kántás professzor, aki akkor a Geofizikai Tanszék vezetője volt, kezdeményezte az elektromágneses térrel végzett geofizikai vizsgálatokat. Ehhez hozzájárult az is, hogy 1957-58-ban volt a Nemzetközi Geofizikai Év. Akkor létesült a geofizikai obszervatórium, és úgy adódott, hogy ennek az elektromos részét feladatul kaptam, s a munkám nagyobbik fele végig ez maradt.

– Mit tart kutatói pályafutása legjelentősebb eredményének?

– A Föld körüli térben jönnek létre a geomágneses pulzációk, amely a fő témámat alkotta az egész idő alatt. Ezek olyan hullámok, amelyek a földi téren kívül keletkeznek és amelyek elég különös módon bejuthatnak egész a felszínig, tehát lehet mérni őket. Egy felszíni mérésből meg tudjuk mondani, hogy tőlünk egy-kétszázezer kilométerre milyen mágnes-tér volt az adott pillanatban, de ami még érdekesebbé teszi ezt a jelenséget, hogy a geomágneses tér erővonalai úgy viselkednek, mint a kifeszített húrok, és ha a beérkező hullámokban van olyan jel, aminek a periódusa megegyezik ennek a kifeszített húrnak a periódusával akkor az rezonanciába jön. Viszont a periódusuk nagyon erősen változik a földrajzi szélességgel – a magasabb szélességről induló erővonalak sokkal hosszabbak, az alacsonyabb szélességről induló erővonalak rövidebbek, tehát ott rövidebb a periódus is. A kettőt nagyon nehéz megkülönböztetni egymástól, és ha az a kérdés, hogy mi volt a legjelentősebb eredmény, amit valaha elértem, akkor a válasz az, hogy sikerült elég egyértelműen kimutatni, hogy a két jelenség hogyan keveredik és hogyan lehet őket szétválasztani.

– Milyen témával foglalkozik most?

– '99 augusztus 11-én volt a teljes napfogyatkozás, ami annyiban volt különleges, hogy Magyarországon 150 éve volt az utolsó hasonló. Azóta is azon vitatkozunk, hogy milyen hatásai voltak ennek a napfogyatkozásnak. Szeptemberben utazom Potsdamba, hogy véglegesítsük, mire jutottunk ezzel kapcsolatban.

– Édesapja az egyetem professzora volt. Milyen élményekre emlékszik vissza gyermekkorából az egyetemmel kapcsolatban?

– A '40-es években magával vitt – akkor 10 éves lehettem, és rettenetesen élveztem, hogy acél próbatesteket lehetett szakítógéppel szakítani. De a nagy vonzerő, az egyetemi uszoda volt, ami már nem létezik. Az uszoda egy rendkívül fontos hely volt. Annyira fontos volt, hogy a pesti egyetem rektora a családjával együtt jött Sopronba az uszoda miatt. Rengeteget fogócskáztunk, szaladgáltunk a tetőn és a magasról ugráltunk a medencébe. Óriási hely volt! A másik nagy vonzerő a botanikus kertben a teknősbéka-tó volt. A teknősöket néha a Károly-magaslati útról kellett visszaszállítani, mert valahogyan átmásztak a kerítésen.
Aztán ami ennél sokkal szomorúbb dolog, hogy a bombázások idején az egyetemi embereket tanárokkal együtt kivezényelték tankcsapdákat ásni a Bécsi dombra, és onnan nézték a város pusztulását. A mai „A" épület pincéjében éltük végig a következő bombázást. A front átvonulását a „C" épületben éltük meg. Fölöttünk orosz hadi kórház működött. Ennivaló alig volt. A kémikusok krumplicukrot, meg szappant főztek. Ott mindig folyt valami kotyvasztás. Kiss Ervin összehozott egy rádiót, mert a nyilasok elvettek minden rádiót, és azon hallgattuk a híreket.

– Egyetemista éveiből mi a legfurcsább emléke?

– Elsőéves voltam, amikor kitalálták, hogy ötletnapot hirdetnek. Összehívták az egyetemen az összes hallgatót, a tanárokat, a tanársegédeket, mindenkit, és a matematika előadóban tartottak egy előadást, hogy milyen fontos, hogy újításokkal és ötletekkel segítsük a szocializmus építését.

„Hát akkor kinek van valami ötlete?"– tették fel a kérdést. Az egész egyetemnek semmi ötlete nem volt. Végre jelentkezett Stasney Albert professzor (az Ábrázoló Geometria Tanszék egykori vezetője – a szerk.), hogy neki van egy javaslata: a főkapu melletti gyalogos kapu előtt elkopott az aszfalt, ott mindig összegyűlik a víz, no hát azt foltozzák be. Ez volt az egész egyetem egyetlen ötlete. Egyből kapott 50 Ft-ot.

– A Professzor Úrnak sok boldogságot, jó egészséget és számtalan sikeres, alkotó évet kívánunk még!

– Köszönöm szépen.

Hargitai Gábor

Az utolsó polihisztor

Verő József akadémikus hetven éves

A legsokoldalúbb tudósokról rendszerint el-elmondják, hogy ő az „utolsó polihisztor" (ezt tartották kortársai többek között Brassai Sámuelről és Herman Ottóról), de időről-időre mégis akad egy-egy kivételes egyéniség, akire illik ez a megállapítás. Ilyen ember Verő József akadémikus is, a földi elektromágneses tér csendes mindentudója, akinek hetvenedik születésnapját ünnepelték munkatársai, hazai és külföldi barátai, tisztelői a soproni Vármegyeházán.

Egy-egy szűk szakterületen is hatalmas teljesítmény világraszóló eredményt elérni (az ő esetében a geomágneses pulzációk terén), de ha egyszer szellemi tízpróba-világbajnokságot rendeznének, azt valószínűleg ő nyerné. (Megjegyzendő, hogy a magyar geofizikusok mostani nagy generációjában ő a jónéhányadik, aki átlépi azt a kort, amikor az életmű még nem teljes, de már meg lehet vonni annak mérlegét. Külön helytörténeti érdekesség, hogy mindannyian kötődnek Sopronhoz.)

Verő akadémikusnak a tudományos publikációin kívül ismeretterjesztő cikkei és előadásai is élvezetesek, de kedvenc műfaja a lényeglátó kérdezés. Kérdései nyomán rendszerint vadonatúj szempontok merülnek fel. Elképesztő memóriával rendelkezik, egyszerűen nem felejt. Bámulatos asszociatív képessége prófétai előrelátással párosul, csak jobban oda kellett volna ezekre figyelnünk. Amikor úgy másfél évtizede rendszerváltó – lelkesedésünkben a nép Panem et Circenses-re korlátozódó jövőbeni vágyaira figyelmeztetett, még meg is haragudtam rá. A rendszerváltás után ugyan miért ne lenne minden szép és tökéletes? Akkor még nem tudhattam, hogy szerénysége antalli bölcsességet is takar.

Megpróbáltatásait (alkalmatlanok uralmát régebben, látásának romlását manapság) türelemmel viselte, viseli. Nem csupán példakép, de igazodási pont is lett a soproni polgárság számára. Cím nélkül is a város díszpolgárának tartjuk. Nyilvánosan ritkán szólal meg, de azt emlékezetesen teszi. A soproni Káptalanterem nevét egyszer véletlenül „Képtelenterem"-nek írták, és így fordították németre. Amikor egy német nyelvű idegenforgalmi kiadványban „Saal ohne Bilder"-ként látta viszont a Káptalantermet, olvasói levélben tette nevetségessé a butaságot. Kérdéseire, bölcsességére, iskolateremtő munkájára még sokáig számítunk.

Fotó: Hargitai Gábor

Verő professzor a konferencián

Szarka László
az MTA doktora

Elektromágnesség égen-földön

Verő József akadémikus, az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet professzora és tudományos igazgatóhelyettese hetven évvel ezelőtt, 1933. július 23-án született. Kutatóintézeti munkatársaiként, arra gondoltunk, hogy az általa vezetett OTKA tudományos iskolai projektünk (TS 40848) beszámoló konferenciáját a 70. születésnaphoz igazítjuk, és arra előadóként meghívjuk mindazokat, akik Verő Józseffel eredményes együttműködést folytattak. A tudományos program kialakításában a Magyar Geofizikusok Egyesülete és az MTA Geofizikai Tudományos Bizottsága voltak segítségünkre, de a Nyugat-Magyarországi Egyetem (a Rektori Hivatal és a Fizikai Intézet) is kivette részét az előkészületekből. A rendezvényt a nyár kezdete előtti utolsó hétvégére, 2003. június 20-21-re hirdettük meg. A konferencia – a soproni geofizikusok által művelt tudományterületet kifejezően – a „Földi elektromágnesség" címet viselte.

Sopron Megyei Jogú Város Önkormányzata azzal tisztelte meg az ünnepeltet, hogy rendelkezésünkre bocsátotta a Vármegyeháza dísztermét, és a konferencia kezdetén Kalmár István alpolgármester (a betegeskedő polgármester helyett) átnyújtotta Sopron ajándékát: a város történetét bemutató éremsorozatot.

Závoti József, az MTA GGKI igazgatója megnyitója után Meskó Attila, az MTA főtitkárhelyettese elnökölt, és az első előadást – egy átfogó szakmai keresztmetszetet – maga Verő József tartotta. Ezután idősebb és fiatalabb kollégák követték egymást, és a tanítványok tanítványai is bemutatták legújabb tudományos eredményeiket. A délelőtti szekció akár az „Elektromágnesség az égen", a délutáni „Elektromágnesség a Föld belsejében" címet is viselhette volna. A délutáni elnök (Bencze Pál, az MTA doktora) két külföldi előadással nyitotta meg a konferencia második félidejét: Michel Menvielle, az IAGA vezetőségi tagja ugyan csak elküldeni tudta előadását (egy utolsó pillanatban jött családi akadályoztatás miatt), de Herman Lühr – a nagy múltú és a soproni intézettel ma is eleven kapcsolatban lévő postdami Földtudományi Kutatóközpontból – személyesen beszélt. Az utolsó előadás egy részét a GGKI posztdoktori ösztöndíjasa, Zhang Dahai kínaiul mondta el, a tartalmas és fárasztó nap végén felélénkült közönség hangos tetszésnyilvánításával közepette.

A konferencia nem a múlt ünnepe volt, azon a jövő soproni kutatói is letették névjegyüket. (Az előadásokat közzétesszük a web-oldalon.)

Az előadóülés végén az ünnepeltet Pantó György, az MTA Földtudományok Osztályának elnöke és Faragó Sándor, a Nyugat-Magyarországi Egyetem rektora köszöntötte, és elsőként Ádám Antal akadémikus koccintott Verő József egészségére.

Az esti fogadáson tovább folytatódott a köszöntések sora: mostani és régebbi munkahelyei (az MTA GGKI, a NYME Fizikai Intézete, a pécsi Mecsekérc Rt. jogelődje) mellett a Miskolci Egyetem Geofizikai Tanszéke és Műszaki Földtudományi Kara is képviseltette magát. A GGKI ajándéka – mi más is lehetett volna? – Verő József összes tudományos cikkének hatkötetes gyűjteménye volt. Két tudományos egyesület – a Magyar Geofizikusok Egyesülete és a Magyar Asztronautikai Társulat –, valamint három soproni egyesület – a Rotary Klub, a Városszépítő Egyesület és a Katolikus Konvent – is kifejezte jókívánságait. Arra, hogy az életmű miért példamutató minden embernek, Horváth Imre városplébános adott méltó választ. Herman Lühr, a potsdami Geo Forschungs Zentrum vezető kutatója postdami vendégségre hívta meg az ünnepeltet. Levelet illetve üdvözlő táviratot küldött többek között az MTA Földtudományok Osztályának több akadémikusa, az ELTE Geofizikai Tanszéke, Pálinkás József, a Professzorok Batthyány Körének elnöke, Szájer József, Sopron országgyűlési képviselője és Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát.

Június 21-én a résztvevők kilátogattak a nagycenki Széchenyi István Geofizikai Obszervatóriumba, ahol Wesztergom Viktor, az obszervatórium vezetőjének köszöntője után a munkatársak – Verő József és felesége társaságában – megmutatták a vendégeknek a régi és az új méréseket, többek között a vadonatúj úgynevezett whistler-vevőt.

Ezen a rendezvényen felhőtlen öröm és igazi megtiszteltetés volt főszervezőnek lenni.

Szarka László

Hivatást talált

Az Országos Erdészeti Egyesület Küldöttgyűlése 2003. július 5-én dr. habil. Kosztka Miklós egyetemi tanárnak a magyar erdőgazdaság fejlesztése és az egyesület érdekében kifejtett kimagasló munkásságáért Bedő Albert emlékérmet adományozott. A kitüntetés alkalmából kérdeztük a professzort pályaválasztásáról, tudományos munkásságáról.

– Miért éppen ezt a pályát választotta?

– Arról értesülvén, hogy megkapom ezt a díjat, el kellett azon gondolkodnom, hogy mért kapom, aztán eljutottam odáig, hogy megkérdeztem magamtól: végül is miért lettem erdőmérnök? Amikor pályát kellett választani, akkor a szüleim – noha nagyon ritkán szóltak bele az életembe – azt tanácsolták, hogy ne szakmát, hanem hivatást válasszak. Egy olyan hivatást, amelyet egész életemben örömmel fogok folytatni. Figyelmeztettek, nem biztos,

Fotó: Hargitai Gábor

A díj

hogy a pillanatnyi dicsőségek hosszú távon kielégítik az embert. Nem a „Való Világ" dicsőségére kell törekedni, hanem az igaz világéra.
A gimnáziumban biológiai beállítottságú voltam és arra gondoltam, hogy itt van a közelben egy olyan egyetem, ahol a biológiát, mint használható, gyakorlati tudományt lehet tanulni. Abban az időben, az én esetemben a pályaválasztáshoz bizonyos összeköttetés kellett. Persze, ebből volt a legkevesebb és emiatt a szüleim megpróbáltak lebeszélni. Mondták, hogy menjek inkább orvosnak, mert ott több a protekció, de én erdőmérnök akartam lenni. És tényleg, azt hiszem, jól döntöttem, mert a biológiától ugyan elment a kedvem, viszont a műszaki témák elkezdtek érdekelni és ezeket könnyen tanultam. Így lettem erdőmérnökké, és úgy hiszem, hogy sikerült hivatást találnom. Az erdőmérnöki pályából a mérnöki, műszaki dolgokat művelem, úgyhogy a biológiai és közgazdasági ismereteket is hasznosítani tudom.

– Ezen belül mi a szűkebb szakterülete?

– Az erdőmérnökképzésben az erdőfeltárással foglalkozom az úthálózat-tervezéstől az útépítés technológiájáig, valamint az átadás-átvétel műszaki problémái töltik be azt, ami az én területem. A Bedő Albert díj átadásakor egy nagyon szép méltatást kaptam, amiben rendszerbe foglalták életem fő műveit. Az egy nagyon

Fotó: Hargitai Gábor

A Bedő-díjas Kosztka Miklós

szép leltár volt. Nem is tudtam, hogy ennyi mindent csináltam. Kidolgoztam egy erdészeti útfenntartási menedzsment rendszert, amely arra szolgál, hogy a rendelkezésre álló minimális útfenntartási pénzeket a leghatékonyabban tudjuk elkölteni. Hat erdőgazdaság rendelte meg ezt a munkát, és 1000 km erdészeti útról készítettünk egy út-adatbankot. Erről szólt a méltatás egyik része. A másik, amit megemlítettek az, hogy kidolgoztam az erdőfeltárás új elméletét, a természet-közeli, többcélú, több tulajdonosú erdőgazdálkodás szolgálatában. Készítettünk egy komplex tervet a Börzsöny feltárására, amely számítógépre alapozott, térinformatikai elven működik, tulajdonképpen egy korszerűnek tekinthető tervezési módszer. Kidolgoztuk továbbá az erdészeti utak tervezési irányelveit. Körülbelül 70 km erdészeti útnak vagyok a felelős tervezője. Ezenkívül erdőmérnök generációkat kínzok az útépítés tudományával, és amíg itt vannak, próbálom beléjük verni a mérnöki szemléletet. És ha ezzel erdőmérnöki hivatást, hivatástudatot tudtam átadni néhány száz embernek, akkor ezt tekintem a legnagyobb eredményemnek.

hg

A díjat Cserép János, az OEE elnöke adta át

Svédországban jártunk

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kar 2000. augusztusában szervezte meg először a nyugati szórványban magyar nyelvet tanítók továbbképzését Győrött az Oktatási Minisztérium Határon Túli Magyarok Hivatalának támogatásával. A rendezvény sikerét mutatja, hogy évente visszatérő résztvevők vannak Észak- és Dél-Amerikából, egyre többen jönnek Svédországból, s természetesen Ausztriából.

A főiskola oktatói minden évben változatos szakmai programot kínálnak, megismerkedhetnek a „hallgatók" egy-egy tankönyvkiadó kiadványaival, részt vehetnek gyermekprogramokon a ravazdi erdei iskolában vagy a győrújbaráti táborban, valamint megismerhetik egymás – esetenként nagyon eltérő – munkáját. E továbbképzésnek nagyon jó híre van a magyar nyelvet tanítók körében, s többek évente visszatérő vendégeink.

Svédországból minden évben egyre többen jöttek, így vetődött fel a gondolat, hogy a főiskola oktatói utazzanak ki, s tartsák meg ott a szakmai programot a Skandináviában magyar nyelvet tanítók számára.

Erre 2003. május 27. és június 1. között került sor egy nyertes pályázat eredményeként. Este érkeztünk Göteborgba, családoknál aludtunk egy éjszakát, másnap gyors városnézés volt, s indultunk a mintegy 100 kilométerre lévő Tangagardeba, a Svédországban működő három magyar gyülekezeti egyház egyikébe.

Tangagarde ideális hely szakmai együttlét számára: erdő, tó, lakott településtől távol. Délelőtt, délután előadások, megbeszélések, amelyek este kötetlen társalgás során folytatódtak.

Az előadások témái sokrétűek voltak: érintették a magyar oktatás és művelődéstörténet nagy területeit (reformpedagógiai törekvések, irodalom, beszédművelés, néprajz és vizuális kultúra, pszichológia és drámapedagógia, továbbá az anyanyelvtanítás speciális módszerei). Mindegyik nagy érdeklődést váltott ki, sok kérdéssel és hozzászólással – ebből következően állandó időhiánnyal küszködtünk. Valamennyien videó- vagy diafilmmel készültünk, és sokszorosított anyagokat adtunk kézbe.

Az éjszakába nyúló beszélgetéseket a kölcsönös érdeklődés jellemezte. Számunkra is érdekes és hasznos volt megismerkedni a svéd iskolarendszerrel, az állam szociális támogatásaival, az ott élő magyarok élet- és munkakörülményeivel, az őket foglalkoztató kérdésekkel. Röpke betekintést nyerhettünk a SMOSZ (Svédországi Magyarok Országos Szövetsége) és a „Custos" Magyar Nyelvőrző Egyesület programjába, s a régi barátságok újakkal gyarapodtak. Valamennyien azzal a jó érzéssel váltunk el egymástól, hogy a Tangagardeban töltött öt nap igazán sikeres és hasznos volt, s feltétlenül várják a folytatást. Főiskolánk vezetése és oktatói pedig készek arra, hogy Győrben vagy esetenként külföldön folytassák a négy éve elkezdett, jó hírű és hasznos programot.

A tanulmányút résztvevői

dr. Unti Mária
főiskolai docens,
a továbbképzések szervezője

BALEKOKTATÁS A FÁSOKNÁL

A Faipari Mérnöki Kar firmái megtartották a hagyományos balekoktatást, amelynek keretében a balekok beavatást nyertek a soproni diákéletbe. Igrényi Zsanett, Barcza Melinda és Domina Barbara balekokkal Fertőbozon, a múzeumvasút állomásán beszélgettünk.

– Miket tanultatok a balekoktatáson?

I.Zs: Elsősorban inni és bulizni, de megtanultunk énekelni is. Hangosan énekelni. Mindegy, hogy milyen hangon, csak hangos legyen!

B.M.: Megtanultunk „Jó szerencsét!" kívánni.

– Hogy' érzitek magatokat az oktatáson?

D.B.: Nagyon jól. Jó emberek gyűltek itt össze. Mindenki kedves, közvetlen, főleg a felsőévesek.

I.Zs.: Ahhoz képest, hogy csak három napja vagyunk itt, sok barátot szereztünk.

– Most éppen honnan jöttetek?

B.M.: Nagycenkről. Megnéztük a Széchenyi-kastélyt és a kisvasúttal utaztunk Fertőbozra.

– Úgy hallottam, műszaki problémák adódtak útközben. Mi történt?

I.Zs.: Félúton megállt a mozdony...

– ...és átállt „balekmeghajtásra"...

I.Zs.: Igen, bár én nem toltam a vonatot, hanem fentről lelkesítettem a többieket.

A Kredencz „fedőnevű" firma a balekoktatás egyéb programjairól tájékoztatta a Vivat Academia olvasóit.

– A kulturális programok között szerepelt Sopron óvárosának megtekintése, látogatás az Erdészeti és a Bányászati Múzeumban valamint a Storno Házban. Most éppen Nagycenkről, a Széchenyi-kastélyból jövünk. Ma még elmegyünk Fertőrákosra, ahol megnézzük a balekokkal a kőfejtőt, és levezetésképpen lesz egy kis banzáj a Fertő-tavon.

A balekokat erdei túrázásra is elvittük, ahol állomásonként különböző feladatokat kellett teljesíteniük. Például annál az állomásnál, ahol én felügyeltem, a helyszín adottságai leginkább Eger vár ostromának eljátszásához voltak megfelelőek. Nagyon jó móka volt. Karórát villogtató tornacipős törökök támadták a várat, amit a lányok tobozhajigálással igyekeztek megvédeni tőlük. Máshol sörkortyokért folyt a küzdelem. Megint máshol vízzel töltött lavórból kellett a balekoknak kéz nélkül almát halászni. És mindeközben természetesen nótákat tanultak. Végezetül pénteken még kapnak egy tűzvédelmi oktatást.

Hullámzás a vasútállomáson

H.G.

Akik megmérik a földet

Beszélgetés dr. Márkus Béla egyetemi tanárral, a GEO főigazgatójával

Augusztus 14-én Németh Imre földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter felavatta a kar legújabb oktatási létesítményét, az Ingatlan-nyilvántartási Szervező Szak új tantermeit. A karon aznap nyílt meg a Geoinformatika a földhasználatban című nemzetközi nyári egyetem. Ebből az alkalomból kérdeztük a főigazgatót.

– Miként értékeli a Főigazgató Úr a geoinformatika jelentőségét napjainkban, egyrészt az államigazgatásban, másrészt a polgárok mindennapi életét tekintve?

– Nem akarom az informatikai társadalommal kapcsolatos közhelyeket ismételni. A geoinformatika a digitális térképi hátteret biztosítja ebben az új világban. A geoinformatikai eszközök a naprakész térbeli információk megjelenését ígérik az államigazgatás mindennapjaiban. A Geoinformatikai Kar szoros kapcsolatban áll a földhivatalokkal. Például: a földhivatalok a kormányzati portálon keresztül, a nap 24 órájában – az állampolgárok és a civil szervezetek számára – közhiteles tulajdoni adatokat biztosítanak, rövidesen a TAKARNET hálózaton keresztül garantálják a polgármesteri hivatalok számára a tulajdoni adatokat. Ezzel egyrészt megszűnik a kettős nyilvántartás, másrészt a polgároknak nem kell az ország távoli részeibe utazniuk a hiteles tulajdoni lapokért, mert azt a helybéli jegyző is kiszolgáltathatja. Ha folytatom ezt a gondolatsort, akkor az építési engedély megszerzéséhez nem kell majd sorra kopogtatni a közmű üzemeltetők ajtaján, mert az adatok a polgármesteri hivatalok „egy-ablakos" rendszerében (pl. az ügyfélszolgálaton) elérhetők lesznek. Nem hagyható ki az agrártámogatások kérdése sem, mely kapcsán ugyancsak fontos szerephez jut a geoinformatika.

– Mely területeken fejlődött ez a tudománycsoport az utóbbi évtizedben a legjelentősebben?

– A geoinformatika tudományának gyökerei a geodézia, a térképeszet, a földrajztudomány révén messzire nyúlnak, de a modern geoinformatika alig több mint harminc éves. Kezdetben a hardver és a szoftverek megteremtése jelentette a fő problémát. A múlt század végén a térbeli adat-infastruktúra megteremtése volt a súlyponti feladat. Az utóbbi években a hálózatok szerepe erősödött, és az internet adta lehetőségek kihasználása vet fel új és új problémákat. Példaként említhetem a műholdak által szolgáltatott tengernyi adatmennyiség feldolgozását és ebből információk szolgáltatását, de hasonlóképpen adatokkal árasztanak el bennünket az egyre általánosabbá váló, folyamatosan mérő szenzorok vagy megfigyelő kamerák.

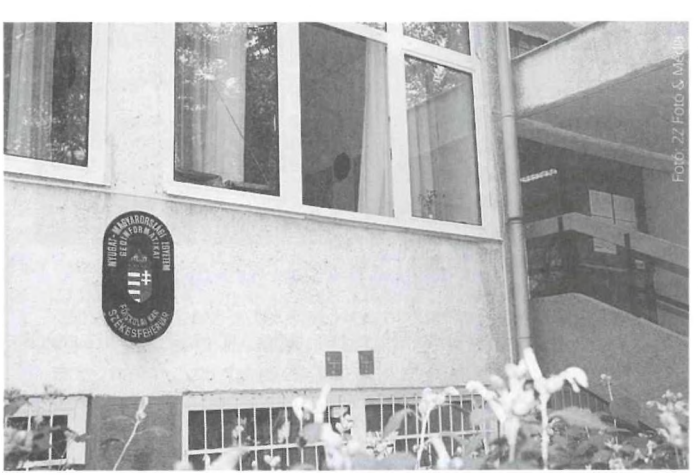

Fotó: 2Z Foto & Média

A főiskola főépülete

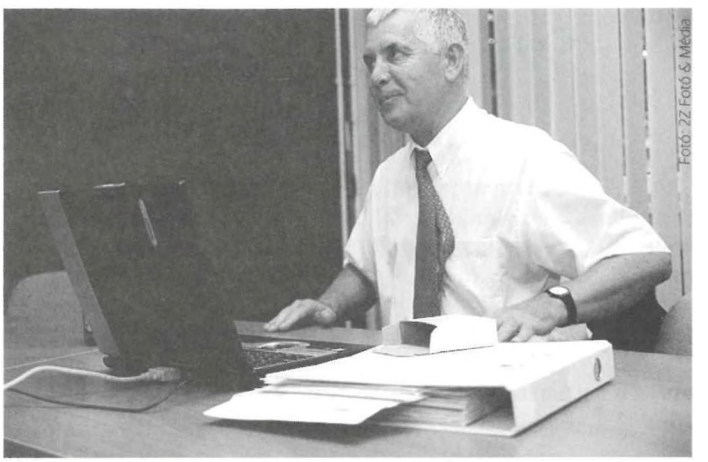

Fotó: 2Z Foto & Média

Márkus Béla főigazgató

– A főiskola a tudományos vívmányok gyakorlati hasznosításában milyen fontos eredményeket mutathat fel?

– A geoinformatika nem olcsó dolog. A számítógépek, perifériák és adatbázisok a vállalatok vagyonának tetemes részét jelentik. Ezek rendszeres megújítása, az adatok „élőn tartása" sokba kerül. Ezért nagyon fontos az informatikai oktatás, képzés és kiképzés. Karunk meghatározó szerepet tölt be a geoinformatika hazai oktatásában, de eredményeinket szerte a világban ismerik és elismerik. Ennek számos jele sorolható lenne, de kiemelem az évente „GIS OPEN" néven megrendezett konferenciánkat, a 2. Európai Térinformatika Oktatási Konferenciát és a Nemzetközi Térinformatikai Nyári Egyetemeinket.

– A főiskola életében milyen jelentős változások várhatók a közeljövőben?

– A Kar hallgatói létszáma a kilencvenes évekig mintegy 180 fő volt. Azóta jelentős növekedés következett be. Ebben a tanévben a létszám meghaladja az 1000 főt. Ennek a pozitív változásnak kedvezőtlen hatásai is lehetnek, ha ezeket nem kezeljük kellőképpen. Sürgős szükségünk van az oktatási épületeink bővítésére, de szervezeti változásokat is tervezünk.

– Milyennek ítéli meg az intézmény szellemi teljesítményét és elegendőnek tartja-e az anyagi és egyéb lehetőségeket a fejlődéshez?

– Karunk az akkreditációk során eddig elismeréseket kapott. Sajnos az oktatói utánpótlással gondjaink vannak. Tavaly az átlagéletkor elérte az 56 évet. Azóta fiatalítást kezdtünk, de sok a teendő a fiatal tehetségeink támogatásában és megtartásában. Az ipar elszívó hatása a geoinformatikában fokozottan jelentkezik. Szerencsére a földügyi szektor és az ipar erkölcsi, szakmai és anyagi támogatását élvezzük.

– A végzett szakemberek felkészültsége és a gyakorlati élet igényei mennyiben vágnak egybe, különös tekintettel az elhelyezkedési lehetőségekre?

– Kijelenthetem, hogy a hallgatóinknak nincs elhelyezkedési problémája. Ennek ellenére – idén először – állásbörzét szerveztünk, mely a hallgatóinktól jó visszajelzéseket kapott. Végzett hallgatóink sok geodéziai, térinformatikai cégben vezető szerepet töltenek be. A gyakorlati élettel való szoros kapcsolat mindig jellemző volt a GEO-ra. Most Tanácsadó Testületet alakítottunk, melynek 12 tagja a szakma legelismertebb képviselői közé tartozik.

– Végül egy személyes kérdés: milyen fontos feladatokat tűzött ki maga elé, egyrészt a főiskolai kart tekintve, másrészt saját tudományos munkájában?

– Karunk neve Földmérési és Földrendezői Főiskolai Karról változott Geoinformatikai Főiskolai Karra. A főigazgatói programomban a Kar megújítását ígértem. Sokat léptünk előre az új arculat kialakításában, a

munkahelyi kultúra és környezet javításában, de ezen a téren még messze elmaradunk az európai színvonaltól. Törekedni fogunk az oktatási piacunk további bővítésére. Nemzetközi kapcsolatok terén jól állunk. Hallgatóink számára – az ECTS (európai kreditátviteli rendszer) révén – újszerű lehetőségeket dolgoztunk ki az MSc oklevél megszerzésére Angliában, Hollandiában, Ausztriában. Fontos lépés lenne a Kar nevéből a „főiskolai" jelző kitörlése. Ennek érdekében komoly támogatást kaptunk az Egyetem vezetésétől, a társkaroktól, különösen az Erdőmérnöki Kartól.

A tudományos munkára sajnos kevés idő marad, pedig fő kutatási témám – a digitális domborzatmodellezés – most újra virágkorát éli. Ezen a téren kutatási megrendelést kaptunk a Földmérési és Távérzékelési Intézet által felállított nagypontosságú domborzatmodell matematikai vizsgálatára, és a pontosságot növelő technológiák kidolgozására. Az OTKA támogatásában kutatásokat végzünk a „Birtokrendezés Informatikai Modelljének Elemzése" címmel. Ez átfogja a geoinformatika minden ágát. Ebben magam az adatintegráció és az információk megbízhatósági kérdéseivel foglalkozom.

Zétényi Z.

Fotó: 22 & Fotó Média

Az előadóteremben

Geoinformatika a földhasználatban

Nemzetközi Nyári Egyetem a GEO-n (Székesfehérvár, 2003. augusztus 14-19.)

Az UNIGIS nemzetközi térinformatikai távoktató hálózat támogatásával 2001-ben újszerű Térinformatikai nyári Egyetemet szerveztek. A kurzus újszerűsége abban volt, hogy elsőként adott lehetőséget nemzetközi szinten az UNIGIS diákok számára személyes kapcsolatok felvételére. Az EMGISc (European Masters in Geographic Information Science) konzorcium a nyári egyetem elvégzését feltételként szabja a diploma elnyeréséhez. Az első találkozó témája a világörökségi helyszínek megfigyelése és értékelése volt, teszt területként a Fertő-tó és környéke szolgált. Ezeken az alapokon tavaly Spanyolország (Girona) volt a helyszín.

Fotó: 22 & Fotó Média

Dr. Márkus Béla főigazgató, dr. Sjaak Beerens az ITC nemzetközi rektorhelyettese és dr. Faragó Sándor rektor

Ebben az évben újra megszervezésre került a Geoinformatikai Nemzetközi Nyári Egyetem (angol rövidítése: GISS). Idén a fő téma a GIS alkalmazása a vidékfejlesztés/földhasználat területén, valamint a földügyi nyilvántartás, a kataszteri rendszer, a vidék/területfejlesztés, a természetvédelem területén fellelhető gyakorlati ismeretek, nemzetközi tapasztalatok megismertetése a résztvevőkkel. Idén a Velencei-tó vízgyűjtője volt a Nyári Egyetem mintaterülete. A munkanyelv ismét angol volt. A 6 nap folyamán voltak plenáris ülések, módszertani szemináriumok, terepi munka, számítógép használat és kiselőadások.

A résztvevők négy tematikus munkacsoportban dolgoztak:

1. Földügyi nyilvántartás és kataszteri rendszer;
2. Területfejlesztés, vidékfejlesztés;
3. GIS a természetvédelemben;
4. Térinformatika, térképezés – az EU csatlakozás hatásai.

A munkacsoportokat a főiskola oktatói mellett neves osztrák és holland szakemberek vezették. Az esemény egyben tovább erősítette nemzetközi kapcsolatait a Bécsi Agráregyetem (BOKU) Földmérési és Távérzékelési Intézete, valamint a holland Geoinformatikai, Távérzékelési és Földtudományi Nemzetközi Intézet (ITC) irányában.

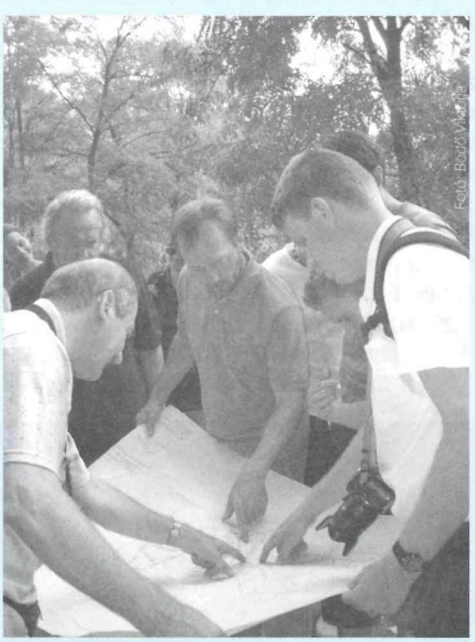

Fotó: Bódi Virág

Térképpel a kézben

A Nyári Egyetemre 15 országból érkeztek résztvevők (Ausztria, Bulgária, Ciprus, Hollandia, Horvátország, Kína, Lengyelország, Magyarország, Németország, Pakisztán, Portugália, Svájc, Svédország, Szlovákia és Törökország). A hallgatók részvételét az ESRI, az Intergraph, és a CELK (Közép-Európai Földügyi Tudásközpont) ösztöndíjakkal támogatta, a lebonyolításban segítségükre volt a Leica Geosystems (Geopro Kft) és a HUNAGI. Honlapukon további részletek tudhatók meg a programról, a célokról, az eseményekről és a mintaadatokról: www.geo.info.hu/giss.

„Óriási volt ez a hét"

Széljegyzetek a Bezerédj Amália Országos Zenei Tábor jubileumához

A Benedek Elek Pedagógiai Főiskolai Kar ebben az évben is bő, egyhetes, dús programmal fogadta június 22-29-e között azokat a hallgatókat, gyakorló pedagógusokat, akik elkötelezettséget éreztek a (3-18 éves) felnövekvő nemzedék zenei műveltségének megalapozásáért.

Neves művésztanárok irányításával a hagyományos zenei nevelés, illetőleg a tiszta, kulturált, kifejező éneklés mellett új zenepedagógiai irányzatokból kaptak ízelítőt, különös tekintettel a ritmusérzék fejlesztésére, a kreativitás fogalmának hatékonyabb megközelítésére, az improvizációs készség művelésére. A harang együttesben – most először – a kamarazenélés különleges, szép formájával ismerkedtek. A szakmai munka középpontjába tehát a komplex zenei képességek pallérozását állították a szekciók vezetői: Ugrin Gábor, Liszt-díjas karnagy, egyetemi docens, aki a kórusszekciót dirigálta, Kovács Imre, Liszt- és Doppler-díjas fuvolaművész, aki a kamarazene szekcióért felelt, Sáry László zeneszerző, Liszt-díjas, Érdemes művész, akadémikus a kreatív zenei gyakorlatok mestere, Tas Ildikó, a Magyar Állami Operaház magánénekese, aki az énekesek tanára, Róth Márton zenetanár, aki a harang együttesek titkait ismertette, Stöckert Ádám zenetanár, az ütőhangszeresek professzora, Fodor Gábor, fuvolaművész, főiskolai docens, aki a tábor vezetője és az Orff hangszeres gyakorlatokat dirigálta.
Sokrétű, változatos kulturális, szakmai elfoglaltságot sorakoztattak fel a tábor szervezői. A színes, választékos kínálatból kiemeljük Dárdai Árpád, tanszékvezető főiskolai docens Virágoskert című előadását, amelyben gyermekdalaink, népdalaink szövegeinek rejtett jelentéstartalmát fejtegette, s megérdemelten szép szavakkal illetjük Halmos Erika zenetanárnő Milyen az én zeneóvodám? címmel megtartott bemutatóját is.
Mintegy megkoronázva a szorgos hétköznapokat, huszadik alkalommal is számot adott felkészültségéről a Bezerédj Amália Országos Zenei Tábor félszáz résztvevője a tágas Vas-villa díszudvarában. Ez a koraeste megrendezett esemény ünnepi számadás volt. Múltat, emlékeket idézett, és – sajnos – halovány jövőképet

A kórus bemutatkozása

Mester és tanítványa

érzékeltetett a tábor jövendőjét illetően (lásd Magyar Nemzet, 2002. július 30. 14. o.). Ahhoz, hogy ezt a záró rendezvényt megértsük, fel kell lapozni a tábor emlékkönyvét, amelyben értelmes, érzelmes, talpraesett gondolatok sorakoznak, rávilágítva az egykori óvónőképző falai között kibontakozó rangos nyári rendezvény valódi lényegére, funkciójára. A könyv oldalain sorakozó bejegyzések nem megrendelésre fogalmazódtak. Őszinte megnyilvánulás valamennyi:
„Első alkalommal vagyok itt Sopronban – írta az egyik táborlakó –, így az első, legcsodálatosabb élményt a városról a zenei táborban eltöltött napok adták nekem". „Itt tudatosult bennem – fogalmazott a másik –, hogy kemény munkával és akarattal el lehet érni a »lehetetlent«." „Az óvónők számára igen hasznos, értékes segítséget ad az óvodai nevelőmunkában" – vélekedett a harmadik. „Igyekszem további munkámban a kisgyermekeket is "beoltani" a zene és a ritmus szeretetére" – olvasom az újabb gondolatot. „Életem legnagyobb, legszebb élményeit szereztem itt", „szívem, lelkem megtelt szeretettel, emberséggel", „ebben az esztendőben is kinyitottátok az emberek szívét, lelkét" – jegyezték meg többen. „Óriási volt ez a hét!" – lelkesedett valaki, érzéseit tömörítve. Néhányuk szóba öntött véleményét az idei tábor sűrítményének tekintem. Elhiszem, hogy a záró koncerten a munkacsoportok hétköznapi szorgalma felejthetetlen gyümölcsöket termett.
Tudni kell, hogy a tábor minőségi-mennyiségi mutatóit (sok éves tapasztalat) több tényező alakítja, leginkább az első résztvevők arányának függvényében. Mindig nagy kérdés, hogy kik jelentkeznek, hányan és milyen zenei szinten állnak? Ezt csak az első munkanapon tudják meg, mind a szervezők, mind a szekcióvezetők, amikor megtörténik a táborlakók legelső megnyilatkozása. (Természetesen kivételt képezhetnek a többször vagy rendszeresen visszajárók.) Az újak és a régiek számaránya alapvető fontosságú a szekciómunkában.
Ehhez, meg a rendelkezésre álló napokhoz igazítják a szakmai vezetők a foglalkozásaik anyagát, illetve a záróhangversenyen szereplők repertoárját. Természetesen a szekcióvezetők és a tagok kölcsönös bizalmára, atyai, baráti kapcsolatára, a jó tábori légkörre, folyamatos, tudatosan szervezett munkára, kicsik és nagyok ösztönző együttműködésére van szükség. Elengedhetetlen az alapos, körültekintő, személyi és tárgyi lehetőségeket biztosító, a helyi körülményekre kiterjedő szervező munka.

Úgy tűnik, a záró koncert sikeréhez minden együtt volt. Szépen szárnyalt az énekkar egyszólamúsága (népdalcsokor, gregorián, Salve Regina), mutatós, tiszta volt többszólamú hangzása. A kezdő, középhaladó, haladó fuvolások tudásuknak megfelelő anyagot kaptak Kovács Imre tanár úrtól. A kisebbek előtt jó példának bizonyult, de a közönséget is fölvillanyozta Telemann Vadászat-kvartettjének kettőzött létszámmal történő megszólaltatása. A harang együttes „A" és „B" csoportját nagy érdeklődéssel figyeltük. A belső hallás fejlesztését, a közös muzsikálás újszerű formáját, módozatát láttuk, hallottuk tőlük, ami – bizony – nem könnyű, mondjuk úgy, időigényes tevékenység, sok egyéni érzékenységet, közösségi összhangot kíván. Az elképzelések szerint a zenélésnek ez a lehetősége, persze, a tipikus jelenségek figyelembe vételével beépülhet az óvodapedagógus hallgatók zenei képzésébe, hosszabb távon az óvodai munkába, az óvodai zenei nevelésbe. A magánének szekciót a Rudas Ibolya – Sümegi Szilvia páros Pergolesi-duettel, majd Rudas Ibolya Puccini-ária, ezt követően Tas Ildikó, az Operaház művésznője, szekciójának műsorát megkoronázva Schumann Asszonyszerelem, asszonysors ciklusának néhány darabjával képviselte.

Az óvónők kórusa

Nagy taps jutalmazta a Fodor Gábor vezette Orff hangszeres gyakorlat szekció egyetlen műsorszámát, a szemünk előtt megelevenedett jelmezes konyhazenét.
A kreatív zenei gyakorlatok (A és B csoportban) a ritmusjátékok szerzői kitalálásának kimeríthetetlen világába vezették a hallgatóságot. Nem hangversenydarabként hatottak, inkább ritmikus ötletgazdagságot vonultattak föl. Szintén sok idő, nagy-nagy precizitás szükséges kimunkálásukhoz, hiszen mindez, kihegyezett közös mozdulatsorok sokasága.
A záró rendezvény egészéből kiemelkedő munkát végzett Szilvási Katalin, kecskeméti zenetanárnő, zongorakísérőként, illetve a kreatív zenei produkciók irányítójaként.
A széljegyzet befejező gondolatai túllépnek a hallottakon. E sorok írója bizakodva – de bátortalanul – szól a harmadik évezred kezdetéről, a 2004-ben esedékes 21. zenei táborról. Reménykedik abban, hogy az adminisztráció meg a bürokrácia nem fogja elfojtani ezt a jelentős eredményekkel rendelkező, hagyománnyá nemesedő országos nyári rendezvényt főiskolai karunk falai között, mely ezután több erkölcsi-anyagi támogatással tud majd nekivágni az újabb tíz esztendőnek, gyarapítva intézményünk, városunk jó hírnevét.

Nagy Alpár

Jókedvű tanulás

Lelki emelkedettség

Ez év júniusában kerek évfordulót ünnepeltünk Sopronban. A Benedek Elek Pedagógiai Főiskola huszadik alkalommal rendezte meg nyári zenei táborát, fényesen bizonyítva, hogy Kovács Sándor tanszékvezető tanár úr húsz éve jó magot vetett el. A tábor értéket teremtő, példamutató hagyománnyá vált.
Miért oly felejthetetlen évről évre az együtt töltött tíz nap és a záróhangverseny? Mitől a „lelki emelkedettség, mely az élet értékét megsokszorozza"? (Kodály). A program sokszínűsége? A város varázslatos légköre és – különösen ebben az időben – világszínvonalú hangverseny-kínálata? A táborvezető, a szekcióvezetők elhivatottsága, hozzáértése és munkájuk művészi színvonala?
Úgy vélem, elsősorban azért, mert a résztvevők óvónők. A kicsik gondjait felvállaló, bimbózó örömeiket szívet melengetően visszatükröző, különlegesen szép lelkű, jó emberek. Szabadságuk alatt, anyagi áldozatot vállalva jönnek – az ország úgyszólván minden tájáról –, megtisztulni, feltöltődni a közös zenélés élményében. Éneklésük ezért is rendkívül sokszínű, megrendítő és felemelő. (Bárcsak meghallanák és okulnának belőle az iskolai zenei nevelést megnyomorító döntéshozók is!)
Hála és köszönet mindazoknak, akik e teljességre törekvő és évente megújuló kis csapat nemes erőfeszítéseit immár húsz éve támogatják, bizonyságot téve arról, hogy a Civitas Fidelissima nemes hagyományaihoz híven értéket nemcsak létrehozni, de megőrizni és megbecsülni is tudnak.

Ugrin Gábor
a kórusszekció vezetője

A tanári kar

Feloszlatás és kitiltás

Beszélgetés Wisnovszky Károly erdőmérnökkel, az 1951-ben végzett évfolyam első – választott – valétaelnökével.

Második rész

A Wisnovszky-család a Felvidékről, közelebbről Selmecről származik, így szinte kézenfekvő, hogy egyik tagja a selmeci hagyományokat továbbvivő soproni alma materben tanuljon tovább. Az idén hetvenöt éves kolléga, mintha ma történt volna, olyan élményszerű frissességgel avatott be a szomorú, ma már szinte hihetetlen történetbe.

Az előző részben arról beszélt Wisnovszky Károly, a nagy idők tanúja, hogy miként oszlatták föl a nagy múltú, Bánya- Kohó- és Erdőmérnök Hallgatók Ifjúsági Körét. Most sorsának következő, megpróbáltató stációit eleveníti föl.

– A valéta szalag színe is politikai kérdéssé vált. Mi történt ezután?

– Az Ifjúsági Kört követő új szervezetben minden évfolyamnak titkárt kellett választania. Az előttünk járók titkárának, Németh Ferinek, sikerült az új szervezetet sok mindenben megkerülnie, és náluk még volt szalagavató szakestély is. Bennünket köteleztek, hogy döntsünk a valétaszalag színéről is. A szakokat nagyon erőszakosan igyekeztek szétválasztani. Ezért, mi megegyeztünk abban, hogy demonstráljuk az összetartozásunkat. (Hivatalosan már meg voltunk osztva, hiszen Miskolc már megalakult, ám a professzorok egy része – Tárczy-Hornoch, Wendel – nem volt hajlandó átköltözni.)

– Végül milyen szín mellett döntöttetek?

– Elhatároztuk, a különböző színre szavazást elkerülendő, hogy elfogadjuk a másik két szak által elfogadottat. Ők a kék színt választották, mondván, hogy az az ifjúság színe. Eljött a Győrffy-tanszék előadójába a párttitkár, mondván ragaszkodik ahhoz, hogy az erdész szak is szavazzon. Erre én kitaláltam, hogy titkos szavazás legyen. Amikor elkezdte a mondókáját, gyorsan csináltam kis cetliket, amin leadhattuk a szavazatunkat. Így nem tudhatta meg, hogy ki mire szavazott, milyen álláspontot képvisel. Végül mi is megszavaztuk és fölvettük a kéket, azzal a céllal, hogy a három szak egyforma színnel, összefogódzva, együtt ballagjon. Ha már a tablóink külön készültek. Ezek az első kék szalagok ott vannak a Soproni Erdészeti Múzeumban. Látható a

A menet elindul

ZZ Fotó & Média

A nagy idők tanúja

ballagási fotókon: a három elnök egymásba karolva megy az egész évfolyam élén. Persze az sem volt mindegy, hogy merre ment a menet, azt is előírták.

– Az akkori Sztálin téren...

– Ott bizony! Először oda kellett mennünk a pártbizottság székháza elé. Mi, a három valétaelnök, fölmentünk köszönteni az elvtársakat, a népnek pedig lelkesednie kellett. Ők aztán a lelkesedést az erkélyről fogadták. Mondtam egy nagyon rövid beszédet: Azért jöttünk erre, mert nagyon jól tudjuk, hogy mit köszönhetünk a pártnak. Slussz! Mehettünk tovább. Mit gondolsz hova? Hát a szovjet hősi emlékműhöz. Eggyel tovább a Mária-szobornál. Ha jól emlékszem koszorúzás is volt. Ezzel véget ért a menet. Csak a szégyen maradt meg bennem.

– Szalamanderben mentetek?

– Nem volt sem fáklya, sem szalamander. A bányászlámpáink addigra mind eltűntek az Ifjúsági Körből. Mentünk és énekeltünk. Elszakadtunk a professzoroktól is, ők már nem jöhettek velünk. Azelőtt a Deák téren, ott, ahol a meteorológiai állomás van, a balekok szerenádot adtak a valetánsoknak. Szalagavató szakestélyt sem tarthattunk. A balek-bálunk 1947-ben még a Kaszinóban zajlott, szépségkirálynő választással. Évente három bál volt: a Balek-bál, farsangkor a főiskolásbál és a valéta-bál. Mindegyik városi ünnepségnek számított. Elnök, díszelnök, védnök volt. A meghívókat domborított bányász-kohász-erdész jelvényekkel nyomtattuk: „Sébor János és Sébor Jánosné legmagasabb védnöksége alatt" – írtuk akkor. A valéta-báli meghívónkon nem jelenhetett meg egyik jelképünk sem. Az egykori tornatermet – a mai vadászati gyűjtemény helyén – díszítettük föl. Ebből is balhé lett, mert a dekorációban visszahoztuk a Kör színét, a zöld-fehéret és az erdész-, meg a bányászjelvényt. A tornateremben a Holéczi-együttes játszott.

Tartottunk szalagavató szakestélyt is, de természetesen nem úgy, ahogy az régen szokás volt, a profokkal együtt. Az egykori Svájci Ház vendéglőben rendeztük meg, ilyenkor nincs választás, valéta elnökként én voltam az elnök. Az évfolyamtitkárunk, Szabó Golyó elkezdte összeírni a jelenlevőket. Miért csinálod? – kérdeztem, s azt mondtam, ezt a szívedben kell megőrizni, a papírt meg köteles...

– ...megenni...

– Igen. Ez azért vált fontossá, mert az egyik évfolyamtársunk Felcser Pista, erdélyi menekült elszavalta Petőfi: Farkasok dala című

költeményét, ami nagyon odaillő volt. Később a Székely himnusz is előkerült. Be is jött Pödör Béla bácsi, a házigazda: Uraim, az Istenért, ne olyan hangosan, mert becsukatják a vendéglőmet! Pár nap múlva, a főbejáratnál, az aulában megjelent egy hirdetmény, egy névsorral, hogy ezek és ezek a hallgatók – erdészek 29-en –, ekkor és ekkor, tíz perces időközönként kötelesek megjelenni a dékáni hivatalban. Én a névsor végén már tudtam, hogy mire megy itt játék. Bár, a kirúgottakat kikísérte egy ember, hogy ne tudjanak szót váltani a többiekkel.

– Ez már tipikus belügyes módszer...

– Az egyetemi önállóság azt is jelentette azelőtt, hogy ha bementél a kapun, akkor a rendőrök nem mehettek utánad. Amikor ezek az események zajlottak, civil ruhás emberek, fegyvertől duzzadó zsebbel, kettesével sétáltak a botanikus kertben, nehogy valami balhé legyen. Amikor bementem egy kis szobába, számomra csak ismeretlen embereket láttam. A Földművelésügyi Minisztériumból küldött csapat volt. Egyetlen kérdést tettek föl: ott voltam-e a szakestélyen? Természetesen ott, hiszen én vagyok a valétaelnök. Azzal meg is kaptam ezt a kis papírt: **az ország összes felsőoktatási intézményéből kitiltva.** Kelt 1951. május 29-én. Dr. Fehér Dániel dékán, ellenjegyezte Rédai István FM.

Mielőtt az FM brigádja elhagyta Sopront, Rédai átadta Fehérnek azt a levelet, amelyben megfosztották egyetemi tanári címétől és dékáni megbízatásától.

Az az évfolyamtársam, aki engem kikísért, bocsánatot kért, mondván, nem gondolta, hogy ez lesz a vége. Le kellett adnunk az indexünket, és abba is beírták a kitiltást. Még előtte, éjjel egy társunk lefotózta az indexeket, hogy legyen bizonyítékunk, ha netán eltüntetnék. Egy civil ruhás rendőr jött a kamerunkba és figyelmeztetett, hogy 48 órán belül el kell hagynunk Sopront, mert különben internálnak.

– Végül mikor sikerült letenni az államvizsgát?

– Nagy Imre első miniszterelnöksége idején, 1953-ban Sébor proftól üzenetet kaptunk, hogy adjunk be felülvizsgálati kérelmet, mert a határozat törvénytelen volt. '54-ben kaptunk választ a Legfőbb Ügyészségtől, hogy törvénysértés nem történt, fordulunk az FM-hez. Rövid úton elutasítottak. A minisztérium levéltárában sikerült utána néznem, és kiderült, hogy nem is fordultak az egyetemhez, hanem az alkalmazó vállalatoknál jártak. Én akkor a Maszobal-nál (jóvátételi szovjet tulajdonban lévő magyar bauxit és alumíniumipari vállalat – a szerk.) dolgoztam, s hiába írt a szovjet főnököm szép, dicsérő levelet, a személyzetis rossz véleményt adott, s elutasítottak. '55-ben behívtak katonának a híradósokhoz, s az ismert újságíró, Ipper Pál volt a politikai megbízott az alakulatnál. Ő támogatta a visszavételemet, de akkor Sopronban Roller Kálmán, volt az igazgató, és '55 júliusában – egyetértve a főiskola pártvezetésével – visszautasította a kérelmemet, holott azok egy része, akiket velem együtt rúgtak ki, már befejezhették a tanulmányaikat. Végül '56-ban engedélyezte nagy kegyesen.

(zétényi)

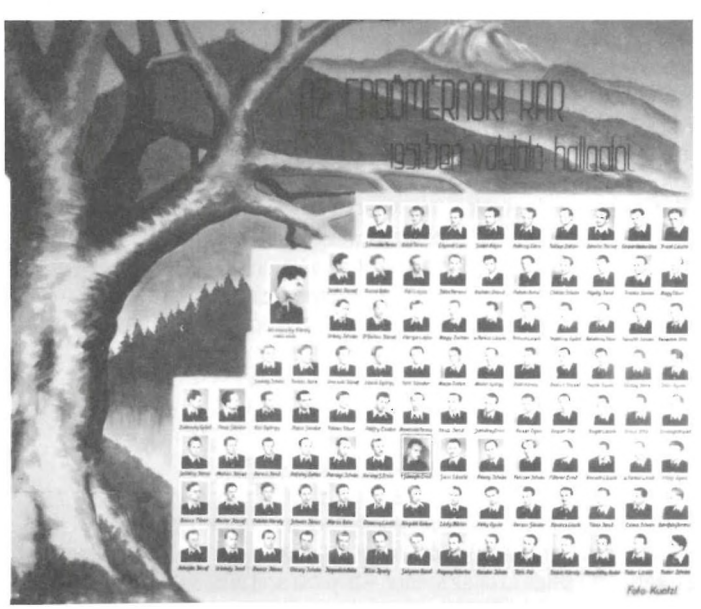

A tabló

A valétálók az egyetem kapuja előtt

TÜKÖR

Zétényi Zoltán úrnak, okl. erdőmérnök, főszerkesztő

Kedves Barátom!

Köszönettel és örömmel vettem kézhez a „Vivat Academia!" c. egyetemi lap első számát. Köszönöm, hogy gondoltál rám, és hozzájuthattam. Melegen gratulálok mind a lap megindításához, mind pedig annak kitűnő szerkesztéséhez és értékes, érdekes tartalmához. Éppen ideje volt már tető alá hozni kiadását, hiszen már több nagy egyetemünknek is megvan a maga valamilyen saját kiadványa. Remélhetőleg segíti kilépni soproni karainkat abból az előkelő, de valójában előnytelen elzárkózottságukból, amelynek megnyitásával jó néhányszor magam is próbálkoztam, csekély eredménnyel. Öröm azért is ez a fejlemény, mert jelzi, hogy az utóbbi másfél-két évtizedben alaposan levérzett magyar erdészeti szaksajtó, ha lassan is, de éledezik. Budapesti központi periodikák még csak-csak léteznek, de a vidéket már csak két-három üzemi lap képviseli. Pedig az erdészélet nagyobbik része ott zajlik, így pl. Sopronban is. Én az ERFA Híradónak csak a következő negyedévi számában, szeptemberben tudok hírt adni a V.A. megindulásáról. Kedves Zoli, a folytatáshoz erőt, kitartást és sok sikert kívánok! (S persze jó anyagi ellátást is a lap gondtalan fenntartásához.) Szeretném remélni, hogy egy jó munkakapcsolat alakul majd ki a „Vivat Academia!" és az ERFA Híradó szerkesztősége között, az imént emlegetett zárkózottságból való kilépés jegyében.

Kollegiális barátsággal üdvözöllek: dr. Király Pál

A valétálás gyökerei

„Hogy mit jelent a ballagás a selmeci diáknak, azt – úgy vélem – csak ennek az Alma Maternek fia tudja megérteni. Nincs mit szégyenkeznünk azon, hogy még a vén professzoroknak is könnybe lábad a szemük, amikor látják a zöldszalagos menetet." – írta Roth Gyula professzor 1943-ban a Bástyánk című főiskolai lapban.

A hagyomány – definíció szerint – valamely társadalmi közösség által létrehozott szellemi alkotások és azok tárgyiasult formáinak összessége, amely nemzedékről nemzedékre öröklődik. Változó, leginkább uniformizálódó világunkban egyre fontosabb, hogy gyakoroljuk hagyományainkat, s azokat átörökítsük utódainknak!

A Szentháromság-tér, háttérben a Leányvár

A valétálás az egyetemi polgári élet utolsó, de egyik legfontosabb mozzanata, melyre ország-világ figyel. E rövid összeállítás azt próbálja bemutatni, hogy e nemes hagyomány mikor és milyen körülmények között jött létre, s maradt fenn napjainkig.

A régi európai egyetemek (például Bologna, Padova, Ferrara, Párizs, Krakkó, Heidelberg, Freiburg, Göttingen) diákszokásai a XII. századtól kezdve fokozatosan alakultak ki, s szerves fejlődés eredményeképpen jöttek létre. Hazánkban a középkortól létesített régi egyetemek (Pécs, Óbuda, Pozsony, Veszprém) rövid életűek voltak, így a hagyományok kialakulásának és fenntartásának ezek az intézmények nem kedveztek. A vándordiákok (peregrinusok, garabonciások) révén viszont a külföldi egyetemek hallgatóinak szokásairól hozzánk is érkeztek hírek. Az általános egyetemi szokások létrejöttében jelentős szerepe lehetett a céhszokások kisebb-nagyobb mértékű átvételének. Számos hasonlóságot lehet felfedezni a kezdeti akadémiai diákszokások és a céhek társasági, társadalmi élete között. Ma már azonban nehéz eldönteni, hogy egy-egy selmeci diákhagyományt a céhszokásokból közvetlenül lehet-e származtatni, vagy azt egy külföldi egyetem vette át korábban a céhszokásokból, s a vándorhallgatók segítségével jutott el Selmecbányára. A céheknél szokás volt a libasorban (Gänsemarsch) történő felvonulás, ami az akadémisták szalamanderének – kígyózó sorban való felvonulásának – lehet az alapja. A vándorútra induló mesterlegényeket is Gänsemarsch keretében búcsúztatták.

A selmecbányai akadémiáról ered a valétálás, a diákélettől való búcsúzkodás hazai szokása, s ennek keretén belül a ballagás, mely a 2. világháború végétől – immáron soproni közvetítéssel – a hazai közép- és felsőfokú oktatási intézményekben általánosan elterjedt. A valétálás a latin „valete" szóból ered, mely magyarul annyit tesz: isten veletek / éljetek boldogul. Az első valétálás (vagy röviden valéta) feltehetően 1830-ban volt Selmecbányán, legalábbis írásos emlékünk – a Selmeci Híradó révén – innen maradt fenn. Az 1830-40-es években a valetáló akadémikust a többiek a „Bemooster Bursche zieh ich aus", s más burschdalok éneklése mellett kísérték a bélabányai – ma már nem létező – városkapuhoz, ott a kapuhoz ütötték, majd farbőrre (a bányászok a lejtaknán ennek segítségével csúsztak le – a szerk.) ültették, meghintáztatták, s a kapun át kilódították a városból.

Az Arany utca a Szent Katalin-templommal és a Városházával

Az Erdészeti Palota kapuja

A ballagás ma ismert formája az 1850-60-as években alakult ki. A menet az erdészeti szakoktatás épületéből, a Fortuna-háztól indult, ahol legelől a balekok cipelték a valétánsok poggyászát. Utánuk a cigánybanda következett, majd négyes sorokban, egymást átkarolva a hallgatók, kiknek kalapját tölgy- vagy cserlomb díszítette. A menet diákdalokat énekelve járta végig a város utcáit. A ballagást este a városi Vigadóban a valétabál követte, ahol éjfélkor lecsavarták a lámpákat, s a valétálók – menyasszonyukkal vagy menyasszony-jelöltjükkel az oldalukon – körüljárták a tánctermet, miközben a „Ballag már a vén diák" című nótát énekelték.

A századforduló végén a ballagási menet az 1892-ben megépült Erdészeti Palotától indult, a valétálók abban a tanteremben gyülekeztek, ahol az utolsó előadást hallgatták, s onnan indultak kísérőikkel a városba. A menetet az Akadémia legidősebb hallgatója nyitotta virággal és cserfalombbal díszített hosszú bottal a kezében. Utána lépdeltek a szemeszterek veteránjai, annyi zöld szalaggal a kalapjukon, ahány szemesztert „túlteljesítettek" az akadémián. Őket kísérte az elmaradhatatlan cigánybanda, kiket a valétaelnök követett, majd négyes sorokban egymást átkarolva, a vállukon átvetett tengerzöld valétaszalaggal a ballagók. A menetet a többi évfolyam hallgatói zárták le, akik kígyóvonalban, szalamanderben lépkedtek, s a többiekkel együtt énekelték a Ballag már a vén diákot. A szalamanderezők sok esetben koffereket és egyéb tárgyakat vittek a hátukon, rendszerint olyasmit, ami a tanulás hosszú évei alatt szorosan összenőtt egy-egy valétáló életével. A ballagást természetesen búcsúlakoma követte Wintrinél, azaz Winterstein Bernáthnál, aki a Vigadó bérlője volt hosszú időn keresztül. Itt a valétaelnöknek nagy, ünnepi búcsúbeszédet kellett mondania, amelyet a selmeciek oly komoly érdeklődéssel vártak, mint a miniszterelnök programbeszédét.

Az egyik selmeci csoda: a kecskét ki lehet kötni a kéményhez. (A háttérben a Leányvár.)

Amikor a diák a záradékolt indexet kezébe kapta, azaz filiszter lett, akkor először is oldalba rúgta háromszor a főiskola központi épületét (a Fritz-házat), azután a Leib-fuchsa és egy másik balek megfogta a panyókára vetett grubenrock végét, s nádpálcákkal ütögették a filiszter hátán. Így porolták ki egészen a városkapuig, ahol már kocsik várták, s a szó szoros értelmében kirúgták, jelezve, hogy most már ők az urak Selmecen. Egykoron a mesterlegényeket is így kísérték céhtársaik a városkapukhoz, ahol a búcsúzó megitta az utolsó korsó sörét, amelyet azután – ősi keleti szokás szerint – a kapu szögletkövén összetört, hogy abból többé soha senki se ihasson. Ez a szokás ragadt át a középkori vándordiákokra is, ahonnan aztán meggyökeresedhetett az

Bányász-szalamander a Szent Katalin-templomban

egyetemi városokban, így Selmecbányán is.

Az 1848-49-es években, de különösen az 1869 után meginduló magyar nyelvű oktatás miatt sok selmeci hallgató vette a vándorbotot, s állt át a monarchia utódállamainak akkoriban alakult akadémiáira (Leobenbe, Pribramba), ahol meghonosították a selmeci diákszokásokat. Így például a „Philistrierung"-nak nevezett leobeni valétálás illetve ballagás 1876-ban folyt le először az ottani akadémián.

Az utolsó selmeci valétálásra 1914 tavaszán került sor, mert az első világháború, később az elcsatolás, nem tette lehetővé megrendezését.

A Főiskola átköltözése után Sopronban a ballagás komoly és ünnepélyes aktusa némiképp elfajult, a menet végén a helyi fonákságokat és személyeket kifigurázó, szellemes ötletek alapján jelmezekbe öltöztetett hallgatók vonták magukra a figyelmet. Ez feltehetően onnan eredt, hogy Selmecen egyikmásik valétáló abbéli bánatában, hogy a bursch életet a filiszterséggel kell felcserélnie, s meg kell válnia a foltos waldentől, grubentől, piros frakkot öltött, s fehér cilindert tett a fejére. A ballagás e maskarás részét a tanárok sem nézték jó szemmel, így Roth Gyula professzor ezt írta erről 1943-ban: „Az ősselmeci hagyomány ezt nem ismerte, és a »mennyei társak ott az égben fent« elfordulnak, hogy ne lássák, hogy a ballagásnak, a búcsúzás, az elválás fájdalmától megszentelt komoly és ünnepélyes menete ma maskarába fut. Találtak ők alkalmat álarcos vagy jelmezes felvonulásra eleget, ki is használták bőven, de a ballagást ilyenekkel elcsúfítani nem engedték volna." E nemtetszésnek tudható be, hogy a „maskaramenet" később elvált a ballagástól, s karnevál néven ugyanannak a napnak délutánján nevetteti meg a polgárságot. (Napjainkban sajnos ötlethiány miatt egysíkúvá vált a korábbi színes, ötletgazdag, valóban derűt kiváltó karnevál.)

Az Erdészeti Palota lépcsőháza

A Ballag már a vén diák elmaradhatatlan dal a ballagásról, melynek eredetéről az alábbiakat tudjuk. Ez a diáknóta a „Bemooster Bursche zieh ich aus" kezdetű tízstrófás német burschdal első versszaka, melynek magyar változatát az 1880-as évek óta énekelték a ballagók. A német diákdal eredetileg „Lied eines abziehenden Burschen" címen volt ismert, s ezt Gustav Schwab német költő írta át 1814-ben a „Jetz reise ich zum Thor hinaus, Ade!" kezdetű XVIII. századbeli népdalból. Ennek eredetije a németajkú Szepességben született, s onnan került Szilézián át Németországba, hogy mint német dal térjen vissza később. Ezt a nótát az 1820-30-as években nagyrészt az osztrák Alpok vidékéről nagyszámban bejött német diákok hozták Selmecre, ahol azt az ottani burschenschaftban egyesült burschok már a XIX. század első évtizedeiben ismerték, s az „Es ritten drei Reiter zum Thore hinaus. Ade!" dallamára énekelték. Ez a dal Burschenlied néven az 1843-ban a Selmecen megjelent daloskönyvben (Erinnerung an Schemnitz) már megtalálható, s ettől fogva a későbbi daloskönyvekbe is bekerült, mint jellegzetes „selmeci nóta". Azt homály fedi, hogy a „Ballag már a vén diák" dal szövegét ki fordította magyarra. Tény, hogy Tassonyi Ernő: Aki párját keresi című, 1905-ben megjelent regényében már megtaláljuk, de hogy ő ültette-e át magyar nyelvre, az nem biztos. A dal szövegét egyébként teljes egészében egy 1894. évi valétatablón már olvashatjuk, így a fordítás idejét az 1880-90-es évekre tehetjük.

A Bányászati és Kohászati Palota portálja

AJÁNLÓ

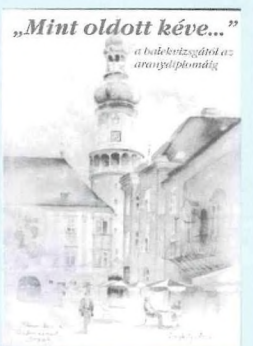

„Mint oldott kéve" ...a balekvizsgától az aranydiplomáig címmel megjelent az 1943-ban beiratkozott bánya-, kohó- és erdőmérnök-hallgatók évkönyve az Ifjúsági Kör történetével, a professzorok életrajzával és a hallgatók nagyon tanulságos életútjával.

Az Óposta bejárati kapuja

A valétálás rekvizítumai között meg kell még említeni a valétakönyveket és valétaíveket is, melyek eredete közel két évszázados múltra tekint vissza, mivel az 1830-as években már teljesen kialakult formáikkal találkozunk. A valéta- (vagy más néven emlék-) könyvek különböző nagyságú, finom kivitelű, aranykötésű albumok (kezdetben még kötetlen emléklapok) voltak. A búcsút mondó hallgatók az utolsó szemeszter vége felé az évfolyamtársakkal és a jó cimborákkal búcsúsorokat írattattak a valétakönyv lapjaira, gyakran kimunkált rajzok vagy festmények kíséretében. Ezen ábrázolások leggyakoribb motívumai természetesen Selmec fontosabb épületei közül kerültek ki: így a Leányvár, a Schacht, a szélaknai kapu, az Arany bányamécseshez címzett fogadó. Az 1850-es években megjelenő emlékkönyvekben a beírók árnyképei is megtalálhatók, melyek a fényképeket pótolták. A fényképes albumok az 1860-as években jelennek meg először, s válnak általánossá. Az első tablók készítését az 1870-es évek közepére datálhatjuk, melynek kicsinyített másait az 1890-es évektől kezdődően mintegy másfél évtizedig a valétabálok meghívójára is rátették. A valétakönyvekhez hasonlóan elfelejtett hagyomány a valétaív vagy emlékív. Ez díszes, művészi rajzokkal keretezett, esetenként „Erinnerung an Schemnitz" feliratú, nagyalakú rajzlap volt, melyet a balekok nyakukba akasztott rajztáblán hordtak szét a városban, s a valétánsok nevében emlékül aláírattatták minden valétálóval, jóbaráttal, tanárral. A neve mellé mindenki odaírta vulgóját, s azt is, hogy hová való. Ezeket az emlékíveket egykor a három akadémiai kar összes valétánsa aláírta, ami az összetartozás egyértelmű megnyilvánulása volt. A valétaívek díszes rámában aztán ott lógtak az erdészlakok, bánya- és kohófőnöki szobák falán, emlékeztetve a tovatűnt diákévekre, s az azoknak otthont adó városkára, Selmecre.

Soproni erdészek a Szent Katalin-templomnál

Bartha Dénes

Fotó: 2Z Fotó & Média

Ezek a fák már álltak a burschok idejében is

Régi ballagások Sopron városában

1964. április 14-én örökítettem meg az akkori végzősöket, amint Sopron utcáin és a Fő téren (akkoriban a Beloianniszról elnevezett téren) önfeledten bolondoznak. A nagy ijedtség – a diplomavédés és az államvizsga – előtt még egy utolsó, „gyermeki felelőtlenségben" fogant (a pszichológiában regressziónak nevezett), vidám és felszabadult, nyilvános föllépésen mutathatták meg személyiségük más oldalait is. Akkor még nem sejtettem, hogy az egyik valétáló ötödéves, – akkor már emj, vagyis erdőmérnök jelölt, Szabó Péter – sok évvel később, vezető főtanácsosként, osztályos társam lesz az Állami Erdészeti Szolgálatnál. Az ő édesapja, Szabó Ferenc is az Alma Mater hallgatója volt, méghozzá elég nehéz időkben, 1926-1931 között. A néhány éve áttelepült Academia éppen hogy belakta új épületeit Sopronban, az országot pedig óriási gazdasági válság sújtotta. Amint azt a Szabó Ferenc hagyatékában fennmaradt fotókból láthatjuk, az egykori valétálók ezekben a kilátástalan napokban, években, sem vesztették el humorukat és derűsen vágtak neki az Életnek.

(zétényi)

KALAMÁRIS

Kazári Sándor László verse

Vándorút

Az élet megfigyelője voltam;
Igyekeztem azt tenni
Amit jónak, szépnek láttam

Bevallom
Itt-ott megbotlottam

Mindenek ellenére
utamat – ha döcögve is –
de, tovább tapostam

A kilométer köveknél
elméláztam
sáros volt sokszor vándorutam

Leborulva,
Az útszéli keresztnél imádkoztam
Kértem –
ADJ ERŐT U R A M ! ! !
Hogy folytatni tudjam

W. Ch. PA, USA, 1999. 11.3.

ANNO 1931

Sorfal között vonul a bokrétás csapat

Nyílik az Alma Mater nagy kapuja

Cilinder és keménykalap a módi

A valétálók csoportképe 1931-ből

A menet a Déli vasútnál

A ballagók menetét akkoriban is nagy érdeklődéssel kísérte a soproni közönség

Végül egy kép a boldog, békeidőkből: geodéziai gyakorlaton a hallgatók

ANNO 1964

Indulásra kész a Szállítás örs

Karikázó verseny a Bajcsy-Zsilinszky úton

Barátok jártak papucsban

Örök hűség a Tanácsház előtt

Jelenet az akkori Lenin körúton

„Miénk az erdő, magunk alatt vágjuk"

Nagy a kavalkád az egykori Beloiannisz téren

Az élő kenyér

A korsó- és szalagavató szakestélyről

A csángómagyarok életük sorsfordító eseményei előtt élő kenyérért fohászkodnak. Nem kérnek egészséget, hosszú életet, szerencsét, pénzt, hatalmat, kiváltságokat. Többre vágynak, az élő kenyérre. Kollektív bölcsességüket évszázados szenvedéseik sűrű szövetén átszűrve, felhasználva az archaikus nyelv tömör, lényegre törő, szimbólumokkal teljes kincsestárát, megalkották az élet és a kenyér csodálatos fogalmi együttesét. Élő kenyér: gyönyörű, mély értelmű kifejezés, úgy született, mint az igazgyöngy amit a kagyló kiszenved magából.

Az élő kenyér az emberi élet teljességének kenyere. Szüksége van rá a testnek, a léleknek és a szellemnek egyaránt. Erősíti a fizikumot, pallérozza az elmét, táplálja a lelket. Őrt áll, hogy megmaradjon közöttük a harmónia.

Az élő kenyér a kiteljesedett emberi élet, a család kenyere. Fenntartja a szeretetet, amivel a szülők körülveszik gyermekeiket, árasztja feléjük a biztonságot és ezzel a legtöbbet nyújtja abból, amire valójában szükségük van. Elmélyíti a szerelmet, fokozza a türelmet és a megértést a szülők között. Az öregek tiszteletére nevel, erős közösséggé kovácsolja a családot.

Korsókiállítás az Erdészeti Múzeumban

Az élő kenyér az értékteremtő élet kenyere. Táplálja a tiszteletet a munka iránt, szakmai igényességre, pontosságra, megbízhatóságra, újabb célok elérésére sarkall.

Az élő kenyér a közösség kenyere. Elmélyíti a barátságot, fokozza a bajtársi érzést, egymás megértésére és megsegítésére nevel. Kenyér, amit öröm megosztani.

Az élő kenyér a bölcsesség kenyere. Figyelmeztet, hogy látva lássuk a lényeget, megmutatja hogyan szőjük a fontos dolgok okos hálóját és arra tanít, hogy ne csak magunknak halásszunk vele.

Az élő kenyér a nemzet kenyere. Hűen őrzi a múltat, bölcsen vigyázza a jelent, reményekkel teljesen várja a jövőt. Más népek tiszteletére tanít, a minőség jogán keresi a helyünket a népek között. Táplálja a hitet, hogy egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók. A korsó- és szalagavató szakestély ünnep és egyben sorsfordító esemény is. Jövendő életük élő kenyerét ma felékesítik a valétaszalaggal. Féltett kincsként őrizzék ezt a szalagot: egyik vége a dicső selmeci múlthoz kötődik, a másik végéhez mindenkinek a saját életét kell illeszteni. Kívánom, hogy boldog és értékes életük legyen! Kívánom, hogy életük végéig élő kenyérhez jussanak!

Albert Levente
a. Sörtitráló

A Szent István Egyetem premontreiektől örökölt patinás épülete

Újságírók és barátaik Gödöllőn

Szent István Egyetemi Napok

Augusztus utolsó hetében nagyszabású rendezvénynek adott otthont Gödöllőn a Szent István Egyetem. A tudományos konferenciától a fogathajtó- és főzőversenyig terjedő programok között szerényen húzódott meg az agrártárcához kapcsolódó egyetemek és főiskolák lapjai szerkesztőinek találkozója. A házigazdák szerepét dr. Szendrő Péter rektoron kívül dr. Fehér Károly miniszteri tanácsos és Balázs Gusztáv főszerkesztő töltötte be. Az egyetemi újságírók összejövetelének rangját Németh Imre miniszter részvétele adta meg. A kötetlen beszélgetés keretében a miniszter mellett Marton István, az FVM Oktatási, Kutatási és Fejlesztési Főosztályának vezetője és Wallendums Árpád főosztályvezető-helyettes tájékoztatta a résztvevőket a tárca oktatási feladatairól. A miniszter elmondta, hogy 2004 második félévében szeretnék megnyitni a strukturális alapokat. Addig is gyorsítani kell a Sapard irodák munkáját, hogy az előcsatlakozási forrásokat le tudják hívni. A mezőgazdaságban idén mintegy 100 milliárd Ft árbevétel kiesés várható az aszály miatt. Ugyanakkor több mint 200 milliárdra tehető az idei beruházások értéke. Előre láthatóan 8000 ha erdő telepítését tudják támogatni jövőre. A főosztályvezető megemlítette, hogy a fiatal magyar szakemberekkel a külföldi fogadó országok elégedettek, de hiányolják a jobb nyelvtudást, az alaposabb közgazdasági és kereskedelmi ismereteket és a gyakorlati tapasztalatokat. A főosztályvezető-helyettes felhívta a figyelmet az idei tanév különlegességére, hiszen kívülállóként kezdjük, és EU tagként fejezzük be a 2003-2004-es évet.

Hangol a banda

E sorok írója tolmácsolta a kollégáknak prof. dr. Faragó Sándor rektor meghívását októberi elejére Sopronba.

(zétényi)

Fotó : 2Z Fotó & Média

Bubik István Thália szekerén

A miniszter a bakon

dr. Szendrő Péter rektor (jobbra) és Zala Simon Tibor szerkesztőségvezető (MR) bevizsgálják a zalai babgulyást

A pálya bejárása a fogathajtó világbajnok Lázár-fivér vezetésével

A fogatok szemléje

Bubik István és Koncz Gábor szakmai konzultációja

Németh Imre beszámol a legújabb agrárdöntésekről

Munkában a zsűri (Orosz Sándor az erdészeti albizottság elnöke és Dékány András FVM sajtófőnök)

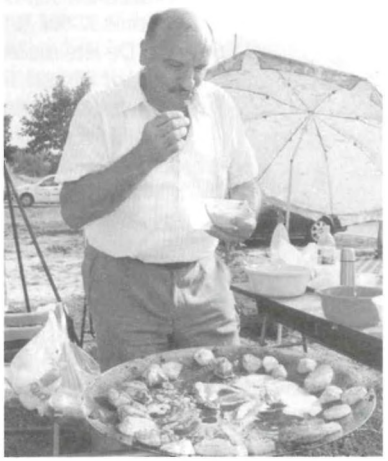

Benedek Fülöp államtitkár „tunkol" a serpenyősből

Készül a smink

Marton István és Wallendums Árpád kóstolja a zsámboki lecsót

Kötetlen eszmecsere az egyetemi életről

Gödöllői gólyatábor

A résztvevők beszámolnak lapjuk helyzetéről

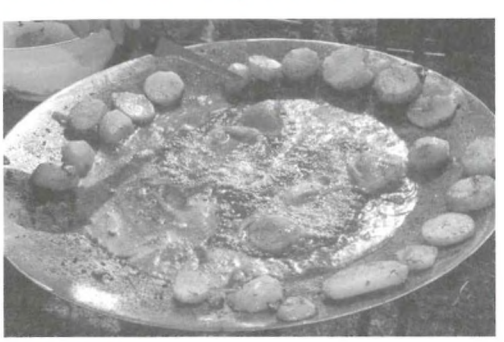

Sül a serpenyős

Balázs Gusztáv főszerkesztő (balról) Orosz Sándor képviselő társaságában

Panoráma a Tűztoronyból

Egy „hűséges" város hűtlen sorsa

Történelmi lecke lányoknak és fiúknak - Első rész

Nem könnyű manapság pártatlannak és még hozzáértőnek is lenni egy olyan témában, amely – méltatlanul – egyre csökkenő szerephez jut globalizálódó világunkban. Ezért nézze el nekem a kedves olvasó, ha meglehetősen szubjektíven (és laikusként) írom ezeket a sorokat, azzal a céllal, hogy ráirányíthassam a figyelmet országunk nyugati csücskében egy kis városra, amely a múlt század viharaiban is rendületlenül megállta helyét, és példát mutatott hazafiságból, hűségből, magyarságtudatból; ahová mindig jó hazatérni: SOPRONRA.

Számomra ez a város hihetetlenül mély összetartozást jelent, a maga titkos múltjával, patinás hangulatot árasztó légkörével, girbegurba utcácskáival, sokszínűségével, az itt élő emberek kicsit (talán) túlzott patriotizmusával. Nehezen fogadnak be maguk közé új embert, megőrzik „kívülállóságukat", önállóságukat. Sopron az élni akarás szimbóluma. Rengeteg dolgot lehetne mesélni róla, ám ennek helye és ideje nem most jött el.

Ejtsünk talán pár szót arról, hogyan is alakult a város története az elmúlt századokban!

A legrégebbi ismert néptörzs, amely ezen a vidéken megtelepedett, az illír volt. A népek vándorlása során rövid ideig kelták éltek itt, akiket időszámításunk első évtizedeiben a rómaiak vetettek uralmuk alá, és a híres Borostyánkő út mentén várost alapítottak. A Fertő tó mellett, a Vindobona és Carnuntum felé vezető út elágazásánál Scarbantiát korántsem azért emelték, hogy a birodalom északra tolt határait védje. Kiszolgált katonákat és kereskedőket telepítettek ide. Ők lettek a vámállomások tisztviselői, császári javadalmak kezelői. Scarbantia – Sopron az ő munkájuk nyomán vált jelentős településsé. A rómaiak után egy ideig az avarok birtokolták e területet, majd Nagy Károly frank birodalmának a része lett. A honfoglalást követően a magyarság a X. században foglalta el Sopron környékét. I. István korában válhatott jelentős településsé, ekkor alapították a soproni várispánságot. Új nevét első ispánjáról, Suprunról kapta.

Rondella a Várkerületen

A középkori Sopron életéről nincsenek megbízható adataink. A mai belváros X.-XII. századi idejéből a leletek majdnem teljesen hiányoznak. De léte mellett szól az a körülmény, hogy a római falhoz vörös földsánc készült. Feltehetően még két település létezett itt egymás tőszomszédságában. Az egyik az Ikván túli rész, ennek ma is álló temploma, a Szent Mihály templom, fontos utak találkozópontján emelkedett; és szerepel az oklevelekben egy Lövér falu (Villa Luer), amit a királyi íjászok telephelyeként emlegetnek.

Ez a Sopron az Árpádok alatt elég gyakran sodródott háborúba. A magyarsághoz – határszéli fekvése ellenére – mindig hű maradt, még akkor is, amikor Ottokár cseh király, Péter, német származású várnagy árulása következtében 1273-ban a vár a birtokába jutott, s a tehetősebb polgárok gyermekeit kezesként elhurcolta. Ennek ellenére a soproniak tárt kapukkal várták IV. László magyar királyt. E hűség jutalmául 1277-ben Sopront a tárnoki városok sorába emelte, egyesített váraljával, és hozzácsatolta a magyar lövészek Lőver elnevezésű lakónegyedét. A várossá emelés következtében hatalmas fejlődés indult meg. Az Ödenburg elnevezés első előfordulása hitelesen az 1270-es évektől mutatható ki.

A Storno-ház és japán turista a Főtéren

Ekkor egyesítették a három települést. A városi jog megszerzését követően sikerült megszabadulnia Sopronnak a feudális nagyurak befolyása alól. A polgárság gazdasági erősödését jelezte a céhek növekvő száma: a soproni mesterek híre az országhatáron is túljutott. A királyi udvar gyakran igénybe vette szolgálataikat, a bécsi Szent István-templom építésénél is közreműködtek.

1482-83-ban Mátyás király többször megfordult a városban. 1523-ban pedig II. Lajos látogatott ide. A török hódoltság idején csak a környéket fosztogatták martalóc csapatok, a város elkerülte az ostromot, bár néha hadak jelentek meg falai alatt (például Bocskai hajdúi). Ez arra késztette a soproniakat, hogy az erődítményeket korszerűsítsék. Az így megerősített városban a XVII. században négyszer tartottak országgyűlést. A város anyagi és szellemi élete különösképpen Lackner Kristóf polgármestersége alatt emelkedett, aki tudós társaságot alapított és egyre több diákot küldött német egyetemekre.

A XVIII. századra megszépült a város. Mivel a háborús károk, a gyakori

Római kori emlékek

A Zöld ház, ahol a rendek üléseztek

tűzvészek a középkori épületeket tönkretették, a belvárost újjá kellett építeni: ekkor kapta barokk arculatát. A várárokban a várfalhoz üzletsort építettek. Gazdasági életében jelentős változást jelentett 1753-ban a brennbergi bánya megnyitása. A XIX. század elején francia csapatok szállták meg Sopront. Ezt követte a devalváció, majd az osztrák gazdasági elnyomás, ami a helyi kereskedelmet, és az ipari vállalkozást is akadályozta. A reformkor indulásával Széchenyi István jótékony hatása lett érezhető. Széchenyit 1835-ben a város első díszpolgárává választották. Újra fellendült a vállalkozó kedv, megépült a Sopront Béccsel összekötő vasút. A város lelkes híve volt a reformeszméknek, és támogatója a forradalomnak. A schwechati vereség után a császári seregek megszállták és el sem hagyták Sopront.

A vármegyeháza a visszaszámláló órával

A századfordulón megindul a város fejlődése, 1900 tájékán már a hegyek lábáig terjedt Sopron, amely fejlődést az I. világháború, a Tanácsköztársaság kikiáltása szakítja meg. 1919-ben a St-Germain-i békeszerződés Nyugat-Magyarország jelentős részét Ausztriának juttatja. 1921. december 14-én a népszavazáskor (amelyet az Ágfalvi csata előzött meg) Sopron és környéke magyar marad. Ekkor kapja a címet: „Civitas Fidelissima", a leghűségesebb város.

A szabadságharc előtt és után építették át a város számtalan épületét többemeletes bérházzá, hogy az itt dolgozó több száz hivatalnoknak szállást biztosítsanak. Sopron gazdasági élete erősen összefonódott Bécsével. A már meglévő, úgynevezett Déli vasút és a Győri vasútnak építendő állomás nagyban meghatározta a város további építkezési irányát: a vasútvonalakon túl is megkezdődtek az építkezések. Sopron ipara a többi magyar városhoz képest korán indult fejlődésnek, aminek oka az első szénbánya (Brennberg) megnyitása volt. Ha kevés munkással is, de sorban alakultak üzemek, mint például a cukor-, likőr-, keményítő-, maláta-, gomb-, harang-, posztó-, szivarkapapír-, téglagyár stb. Minthogy hazánkban olcsóbb volt a munkabér, mint Ausztriában vagy a többi nyugati államban, ezért a XIX. század végén megindult a külföldi tőke beáramlása. Ennek következtében már több száz munkást foglalkoztató gyárak létesültek (a SOTEX vagy a Fésűsfonalgyár), a kis üzemek pedig a kíméletlen verseny következtében összezsugorodtak, majd megszűntek. Az 1935. évi 28 gyár nagy részét a II. világháború alatt felszámolták. A háború után az akkori rendnek megfelelően erősítették a könnyűipart, mely a rendszerváltásig jellemző is volt a városra.

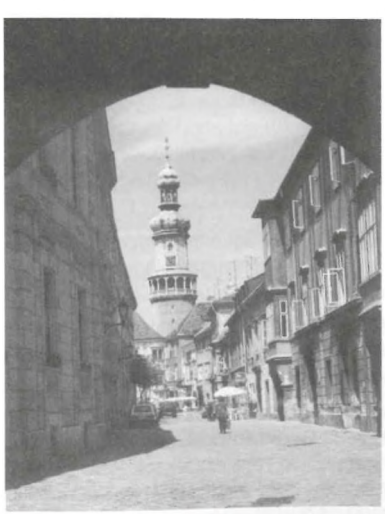

Kolostor utcai hangulat

Napjainkban azonban ezeknek a gyáraknak a többsége nem működik és inkább kisebb vállalkozások képezik Sopron iparát. Egyedül a Sörgyár az, amelyik napjainkban is ugyanolyan intenzitással működik, mint régen.

Az Orsolyiták temploma és iskolája

Az I. Világháború után Sopron határvárossá válik, súlyos gazdasági következményekkel. Ezt a textilipar és idegenforgalom fejlesztésével próbálják ellensúlyozni. 1944. március 19-én Sopront is megszállják a német csapatok. Az elkövetkezendő év fordulóján három hatalmas bombatámadás éri a várost. 1945. március 31-én vonulnak be Sopronba a szovjetek. A háborút követő években a város németajkú lakosságának többségét kitelepítik, 1950-ben pedig Sopron elveszíti megyeszékhelyi rangját.

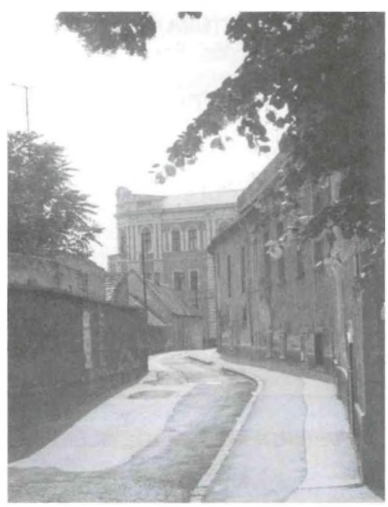

A Pejachevich-köz az egykori leányneveldéből lett ruhagyárral

A szocializmus ideje alatt a város az úgynevezett határsávban fekszik, csak külön engedéllyel közelíthető meg. Az évek során inkább kulturális szerepe válik jelentőssé, iparát inkább visszafejlesztik, részben tudatosan, részben a nehéz elérhetőség miatt. A szocialista idők kevés eredménye a Lőverekben újjáépült és felépült számos szálloda és üdülő. 1989. augusztus 19-én Fertőrákoson tartják a Páneurópai Pikniket, amikor először vágják át a „vasfüggöny" szögesdrótját. Több száz keletnémet menekül át ekkor Ausztriába. A '90-es években a rendszerváltozás hatására ismét megélénkül az idegenforgalom és kedvelt pihenőhellyé válik Sopron. Az ország és a világ minden tájáról sokan látogatnak ide, az erdők övezte, műemlékekben gazdag Sopronba, amely épül, szépül, s ma már nemcsak a hallgatag, kőbe dermedt múlt, hanem a jövő városa is.

Széll Andrea

Fotó: 2Z Fotó & Média

Folytatás az októberi számban.

A Mária-szobor

30 ÉVES A VALÉTASZALAG Öregdiák-találkozó zajlott szeptember 5 és 7 között Székesfehérvárott. „Öregségünktől vezérelve, mi? ... az Isteni Fényben Tündöklő Ditső Firmák Kara – nosztalgiát igénylő veteránok – úgy határoztunk, hogy a soha el nem múló barátság és az összetartozás jegyében, nagyszabású rendezvénnyel tisztelgünk a múlt, a jelen és a jövő söreinek."
„Legyen e találkozó 2003-ban, mely kétszeres jubileum számunkra – hiszen 240 éve, 1763-ban alapította Mária Terézia a Selmeci Bányászati Akadémiát, és 1973-ban Fehérvárott, a Geo hallgatók Geós Valéta-szalagot alapítottak." – szólt a meghívó.
A nosztalgia-hétvégén volt zenés ébresztő, bál, diavetítés és előadás, koncert és szakest (elnök: Winkler András a. Józsi), szalamander, polgármesteri köszöntő és szalagkötés, végül Gárdonyban duhaj szakest.
A rendezvény szervezője: „Ha Selmec hív..." – Alba Regia Alapítvány volt.

Jó szerencsét! Szabó László a. Szacó alapítványi titkár

HATARON TÚLI PEDAGÓGUSOK TOVÁBBKÉPZÉSE Augusztus 25. és 29. között mintegy 80 határon túlról érkezett magyar pedagógus vett részt a BEPFK továbbképzésén. A vendégek többek között pedagógiai, zenei, történelmi témájú előadásokat hallottak és a készségtárgyakból gyakorlati bemutatókon vehettek részt. Képünkön dr. habil. Szála Erzsébet főigazgató köszönti a vendégeket.

ÁGFALVI EMLÉKTÚRA A leghűségesebb város, Sopron lakossága 1921 decemberében minden kétséget kizáróan nyilvánított véleményt arról, hogy továbbra is Magyarországhoz szeretne tartozni. A népszavazást a Velencei szerződés tette lehetővé (1921. október 13.), ezt viszont az a helyzet, amit a nyugat-magyarországi felkelés teremtett meg az érintett területen. Augusztus 28-án az I. ágfalvi csatában a felkelők megállították a Sopron felé menetelő osztrák csendőröket, szeptember 8-án pedig, a II. ágfalvi csatában kiverték a faluból a többszörös túlerőben lévő ellenfelet. A csata négy ismert hősi halottja között volt két főiskolás, egy bányász, és egy erdész hallgató is. Az eseményekre emlékezve évről évre megrendezzük az „Ágfalvi emléktúrát", amelyre a balekoktatáson éppen átesett, érdeklődő elsőéveseket szoktuk elvinni valamelyik szeptemberi hétvégén. A túra végcélja az Ágfalva fölötti Ház-hegy, melynek kilátójáról jól belátható a falu és környéke. Az események fölidézésével érzékelhetővé válik az elődök hősi helytállásának jelentősége. A túra rendszerint Ágfalván fejeződik be, barátságos sörözéssel. Az érdeklődők a fás firmáktól tudhatják meg az idei túra időpontját, amit a balekoktatás vége-felé szoktunk kijelölni.

(Sz.T.)

ÉVFORDULÓS MEGEMLÉKEZÉS

2002. július 17-én vettünk végső búcsút az óvári temetőben dr. Iváncsics János professzortól, a Nyugat-Magyarországi Egyetem volt rektorától. E szomorú esemény egyéves évfordulója alkalmából került sor kedves halottunk sírjánál egy bensőséges megemlékezésre és koszorúzásra, ahol prof. dr. Faragó Sándor rektor, az Egyetem nevében idézte fel Iváncsics professzor alakját, személyiségének különleges varázsát. Szólt a nagy formátú vezetőről, a jeles szakemberről és a folyton anekdotázó jó barátról, aki életéből kereken 40 esztendőt az agrár-felsőoktatás ügyének szentelt. Kiemelte a Nyugat-Magyarországi Egyetem integrációjának előkészítése során szerzett elévülhetetlen érdemeit és az egyetem általános rektorhelyettesként kifejtett, fáradhatatlan munkálkodásának főbb állomásait. Mind mondta: „olyan emberre emlékezünk, aki kitörölhetetlen nyomot hagyott mindannyiunk szívében és emlékezetében."

A barátok és pályatársak nevében e sorok írója idézte fel az együtt eltöltött 45 esztendőt, miután 1958-tól mint hallgatótársak, majd mint az óvári Alma Mater tanárai, kollégaként és jó barátként megszakítás nélkül szolgáltuk a közös ügyet. A saját hozzátartozóim sírjához jövetmenet minden alkalommal megállok János barátom sírjánál és olyankor fölidézem azokat a szép, közös emlékeket – a külhoni magyar hallgatók karácsonyestjeit, vagy a hajdanán közösen megálmodott nemzetközi kórusfesztiválokat –, amikor a mindennapi munkán túl sikerült az intézmény tevékenységét színesebbé és hasznosabbá tenni. Mivel mindketten szerettük a szép verseket, ezért ebből az alkalomból is – miként a temetésen elhangzott búcsúbeszéd végén – mindkettőnk kedvenc költőjének, Kányádi Sándornak a „Valaki jár a fák hegyén" című versét mondtam el és ígéretet tettem arra, hogy minden ilyen évfordulóra egy-egy verssel készülök majd.

Dr. Tenk Antal

NEMZETKÖZI VIDÉKFEJLESZTÉSI KÉPZÉS MOSONMAGYARÓVÁRON A nemzetközi kapcsolatok folyamatos ápolása, bővítése kiemelt szerepet kap a Mosonmagyaróvári Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Karon. Számos Európai Uniós projektben vállal aktív szerepet az Európai Uniós Oktatási Központ, valamint az Agrárgazdaságtani és Marketing Tanszék, mely programok új képzési módszerek, oktatási modulok kidolgozását és megvalósítását tartalmazzák.

A vidékfejlesztés egyre nagyobb hangsúlyt kap nemcsak az Európai Unióban, de hazánkban is. 2002-től az osztrák Mezőgazdaságtudományi Egyetem (Bécs), a holland HAS Den Bosch Egyetem és a finn North-Savo Polytechnik (Iisalmi) valamint a College for Further Education (Kitee) főiskolák partnerintézményeként egy nemzetközi vidékfejlesztési modul kidolgozásában működtek együtt a központ és a tanszék munkatársai. Az angol nyelvű Fenntartható Vidékfejlesztés Európában elnevezésű modell megvalósítására, „tesztelésére" a 2003/04-es tanév első félévében Finnországban kerül sor, ahol a hallgatók megismerkedhetnek az Európai Unió vidékfejlesztési és regionális politikájával, a rendelkezésre álló pénzügyi alapokkal és a pályázatírás módszertanával. A Kart számos diák, valamint előadóként Kalmárné Hollósi Erika (EU Oktatási Központ) és dr. Goda Mátyás (Agrárgazdaságtani és Marketing Tanszék) képviseli a Finnországi képzésen. Az első tapasztalatokat felhasználva 2004-ben Hollandiában, 2005-ben a Mezőgazdasági- és Élelmiszertudományi Karon indul az angol nyelvű képzés.

Kalmárné Hollósi Erika – dr. Goda Mátyás

JUBILÁLÓ VADGAZDA-TÁVOKTATÁS A 10 éve indult távoktatási tagozat vadgazda-mérnök szak III., és IV. évfolyama valamint a környezetmérnök szak V. évfolyama, Albert Levente professzorral.
A jubileumát ünneplő képzési forma egyik szülőatyjával, Horváth Béla professzor úrral készült interjút lapunk októberi számában olvashatják.

NES ÉS VADÁSZAT Augusztus 14-én tartották a Nemzeti Erdőstratégia és Erdőprogram vadászatról és vadgazdálkodásról szóló társadalmi vitafórumát az Erdészeti Információs Központban Budapesten. Prof. dr. Faragó Sándor rektor köszöntője után a NES vitaanyagát prof. dr. Mészáros Károly, az Erdőmérnöki Kar, dékánja, programvezető mutatta be. A vadászatot és a vadgazdálkodást érintő kérdésekről Pintér István, az FVM Vadgazdálkodási és Halászati Főosztályának vezetője beszélt.

KITÜNTETÉSEK A Magyar Köztársaság elnöke a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje polgári tagozata kitüntetést adományozta dr. Koloszár Józsefnek, a mezőgazdasági tudományok kandidátusának, a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara tanszékvezető egyetemi tanárának.

A Magyar Köztársaság elnöke a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetést adományozta dr. Kőhalmy Tamásnak, a Nyugat-Magyarországi Egyetem egyetemi tanárának, a mezőgazdasági tudományok doktorának.

A Magyar Köztársaság elnöke a Magyar Köztársasági Érdemrend tiszti keresztje kitüntetést adományozta dr. Verő József akadémikusnak, egyetemi tanárnak, a Nyugat-Magyarországi Egyetem intézetigazgató-helyettesének.

Győr-Moson-Sopron Megye Közgyűlése 2003. augusztus 19-én dr. Tenk Antalt, a mosonmagyaróvári kar professzorát Győr-Moson-Sopron megye közoktatásáért Péterfy Sándor-díjjal tüntette ki. Dr. Tenk Antal professzor 1964-től a mosonmagyaróvári egyetem oktatója. 1985-től dékán-helyettes, 1995-től tanszékvezető, 2001-től tanulmányi rektor-helyettes az egyetemi karon. Az 1993-as felsőoktatási törvény szellemében az egyetemi oktatás átalakítá-

sának első számú szervezője volt. Munkája jelentősen hozzájárult a hallgatói létszám növekedéséhez, a korszerű oktatáshoz, több új szak beindításához, valamint az Európai Unió követelményének megfelelő kreditrendszer bevezetéséhez. Különös gonddal szervezte a külföldi diákok oktatását, így a Vajdaságból, Erdélyből és Szlovákiából itt tanuló magyar ajkú diákok tanulását. Oktatói pályáján magas erkölcsi és tanulmányi célok vezérelték.

Június 30-án a budapesti Néprajzi Múzeumban Mádl Ferenc köztársasági elnök ünnepélyes külsőségek között adta át a kinevezési okmányt dr. Faragó Sándor intézetvezető egyetemi tanárnak, a Nyugat-Magyarországi Egyetem rektorának.

A Földművelési és Vidékfejlesztési Miniszter a Pro Silva Hungariae, a Magyar Erdőkért Díjat adományozta dr. Hargitai Lászlónak, a Nyugat-Magyarországi Egyetem egyetemi tanárának.
Az Oktatási Miniszter a Magyar Felsőoktatásért Emlékplakettet adományozta dr. Engler Péter főiskolai docensnek és Szabó Tibor főiskolai docensnek, továbbá Brunszvik Teréz díjat adományozott Eperjessy Barnabásnénak, valamint Arany Katedra Emlékplakettet Németh Istvánné óvodavezetőnek.
Alföldi Erdőkért Emlékérmet kapott dr. Lett Béla egyetemi tanár.

Az Országos Erdészeti Egyesület 2003. évi vándorgyűlése alkalmából az egyesület: Madas András erdőmérnököt, életműve elismeréséül, Tiszteletbeli Örökös Elnökének fogadta; Tiszteletbeli Tagsági Díszoklevelet adományozott Hibbey Albert erdőmérnöknek;
Életműdíjat adományozott Kádár Zsombor és Bondor Antal erdőmérnöknek; Bedő Albert emlékérmet adományozott Bús Mária erdőmérnöknek, az ÁESZ veszprémi igazgató-helyettesének, dr. Kosztka Miklós erdőmérnök, egyetemi tanárnak, valamint dr. Oroszi Sándor erdőmérnök, muzeológusnak;
Kaán Károly emlékérmet adományozott dr. Vancsura Rudolf erdőmérnök, egyetemi tanárnak, Szente László erdőmérnök-tanárnak, valamint Ivádi István erdésztechnikus-műszaki vezetőnek.

Az FMK TI és az AMI sikeres pályázata Az OM és az MTA Pedagógiai Bizottsága pályázatot írt ki „Alapkészségek és kulcskompetenciák a környezeti kultúra fejlesztésében, különös tekintettel a design-ra" címmel. Az elnyerhető összeg: 1 700 000 Ft. A pályázatra 91 pályamű érkezett, amiből 24-et választottak ki. A bírálóbizottságban ismert neveléstudományi szakemberek, a tudomány doktorai voltak. A NYME FMK Alkalmazott Művészeti Intézet és a NYME FMK Tanárképző Intézet közösen benyújtott pályázata sikeresnek bizonyult. A pályázat kiírása szerint a fő cél annak feltárása, hogy a különböző alsó és középfokú iskolákban hogyan valósul meg a környezet, illetve a tárgykultúra, a design oktatása, valamint ezen tárgyak tanítása milyen elméleti-módszertani alapokon nyugszik. A nyertesek a kutatás eredményei alapján majd kidolgoznak egy „mintamodult".

KTK HÍREK A Nyugat-Magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Karára a 2003-as évben felvételt nyert 190 nappali, 72 levelező és 436 kiegészítő tagozatos hallgató. Az AIFSZ képzéseken 38 idegenforgalmi szakmenedzser és 25 kereskedelmi szakmenedzser hallgató kezdheti meg tanulmányait.
A kar doktori iskolájának létszáma az idén szeptemberben felvett 22 hallgatóval 82 fő lett. A posztgraduális képzésekre 660 fő adta be érvényesen a jelentkezését.

A Nyugat-Magyarországi Egyetem a Közgazdaságtudományi Kar előterjesztésében dr. Lámfalussy Sándor professzornak a „Doctor honoris causa" címet adományozza. A magyar származású, Sopronhoz is kötődő, nemzetközi hírnevű közgazdász a tiszteletbeli doktori oklevelet a Magyar Tudományok Napján veszi át a Közgazdaságtudományi Karon.

A Nyugat-Magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kara elnyerte a 2005. évi Országos Tudományos Diákköri Konferencia Közgazdasági szekciójának rendezési jogát. A neves rendezvény szervezését dr. habil Gidai Erzsébet dékán irányítja, dr. Andrássy Adél dékánhelyettes és dr. Juhász Lajos docens koordinálja. A szervezési jogot jelző stafétát Dr. Andrássy Adél dékánhelyettes ünnepélyes keretek között vette át az OTDK 2003. május 29-ei Szakbizottsági ülésén. A diákköri konferencián először fognak szerepelni határon túli magyar egyetemek, főiskolák hallgatói is.

A Közgazdaságtudományi Karon a tavaszi dékánválasztás után, – amikor a kari tanács 16:2 arányban megerősítette posztján dr. habil Gidai Erzsébet dékánasszonyt – lezajlott a dékánhelyettesi pályázatok elbírálása. A kari tanács újraválasztotta dr. Fábián Attila egyetemi docenst, aki az oktatási dékánhelyettes feladatkörét látja el, és megválasztotta dr. Andrássy Adél egyetemi docens asszonyt a nemzetközi kapcsolatok és a kutatási, dr. habil Lentner Csaba egyetemi docens urat a gazdasági dékánhelyettesi feladatkör betöltésére.

A BEPFK HÍREI. A BPFK és az Oslo-i Pedagógiai Főiskola (OSLO COLLEGE) együttműködési megállapodása alapján két hallgatónk – Lecsek Orsolya és Kálmán Melinda – tanulmányi ösztöndíjjal augusztus 23. - november 17. között Koppenhágában vesz részt képzésen.
Augusztus 22-től a Zala Megyei Önkormányzat Pedagógiai Intézetével közös pedagógus szakvizsgás képzés indult Gyermekintézmények szakmai fejlesztési programja elnevezéssel. A képzés 2. évében a 35 pedagógus résztvevő fejlesztő pedagógus, szabadidő pedagógus és közoktatási menedzser szakirányokat választhat.

NAGY JENŐ (1945 – 2003)

Alkotó élete teljében vitte el a halál. 58 éves volt Nagy Jenő, a Lajta Hanság Rt vezérigazgatója, amikor hosszú, súlyos betegség után örökre elköszönt tőlünk. Végig bizakodott a gyógyulásban, a szenvedéseket hősiesen viselte. A kórházból hazaengedték, családja körében halt meg, ahol mindent elkövettek azért, hogy utolsó óráit elviselhetővé tegyék. Aggódó barátok, ismerősök, szakmabeli társak vették fel gyakran a telefont, hogy érdeklődjenek iránta, kimutassák aggodalmukat és együttérzésüket. A halál azonban kérlelhetetlen volt. Július 14-én eljött érte, és mindörökre elragadta közülünk. Temetése július 31-én Győrben volt, ahol nagy részvét mellett a családi sírboltba helyezték földi maradványait. A búcsúbeszédet Nagy Frigyes nyugalmazott földművelésügyi miniszter, a Lajta Hanság Rt korábbi vezérigazgatója mondta. Nagy Jenő 1963-ban lett óvári gazdász, diplomáját 1968-ban kapta meg. Később öntözési szakmérnöki oklevelet is szerzett. A szakmában négy évtizedet tudhat maga mögött. Egyetlen munkahelye volt, a Lajta Hanság Rt, ahol végigjárta a szakmai lépcsőfokokat, és eljutott a vezérigazgatói székig, melyet 1996-ban foglalt el. Munkája korábban a Hansági Kerülethez kötötte, ahol mintegy két évtizedet töltött. Mindig kereste a kihívásokat, és ragaszkodott a nehéz beosztásokhoz. Szakmai tekintélyét nem irodákban, hanem a növénytermesztési és állattenyésztési telepeken vívta ki magának. Tagja volt annak a generációnak, mely a magyar mezőgazdaság nagy fellendülése idején tevékenykedett, és ért el nemzetközileg is elismert eredményeket. Nagy Jenő részese volt a Lajta Hanság Rt nagy fejlesztési időszakának, korszerű telepek létrehozásának, a legkorszerűbb technológiák bevezetésének, a rendszer szemlélet gyakorlattá tételének. Kiváló üzletember volt, kérlelhetetlen tárgyaló és érdekérvényesítő. Az állami gazdaság privatizálását az ott dolgozók számára harcolta ki. Személyében az állami gazdaságok kiemelkedő elméleti és gyakorlati szakembere távozott közülünk. Alma Máteréhez erős kötelékek fűzték. A hagyományoknak megfelelően gondoskodott a gyakorlati oktatás megszervezéséről, a gazdász hallgatók szakmai tudásának növeléséről. Tagja volt a Kari Tanácsnak, részt vett az Államvizsga Bizottságok munkájában. Megérdemelten vehette át a kar ezüstérmét. Gyászolja a vadászok nagy tábora is. Elsősorban a vadgazdálkodás szakmai kérdései érdekelték. Az Ő feladata volt a Lajta Hanság Rt 56 ezer hektáros vadászterületének irányítása. A vadászati etika kérlelhetetlen megkövetelője volt, aki a külföldi vadászok fogadását is magas szinten oldotta meg. Nemzetközi tekintélyt szerzett a különféle vadvédelmi projektek komplex megvalósításában. Ezek közül kiemelkedik az osztrák-magyar túzokvédelmi együttműködés, és más ökológiai rendszerek gyakorlatba ültetése. Munkatársai tisztelték és szerették, mert megbizonyosodhattak róla, hogy a sokszor kemény intézkedések mögött melegszívű és segítőkész ember lakozik. Űrt hagy maga után, nem lesznek könnyű helyzetben azok, akik tovább vezetik ezt a hatalmas gazdaságot. Emlékét megőrzik mindazok, akik ismerték és nagyra becsülték.

Nagy Frigyes

Játékos gyakorlat

Kötelező szabadidő-pedagógiai gyakorlat, és mégis szórakozás? A Benedek Elek Pedagógiai Főiskolai Karon, Molnár Katalin főiskolai adjunktus szervezésében vidám, ötlettel teli játékkal teltek a kötelező nyári gyakorlatok. A derű titkairól faggattuk a tanárnőt.

– Nyári gyakorlat a szabadidő rovására, emlékeim szerint ez valami szükséges, kipipálandó nyűgként szokott megjelenni a hallgatók körében.

– Másutt lehet, de én, oktatói munkám során talán e területen láttam a legtöbb őszinte felszabadultságot, vidámságot hallgatóink között. Tantervi előírásaink szerint az első tanulmányi év befejezése után a levelező/esti/diplomás szociálpedagógia szakos hallgatóinknak egyhetes, nyári, szabadidő-pedagógiai gyakorlatot kell tennie. Hosszú évek tapasztalata azt eredményezte, hogy ezt a gyakorlatot a főiskola szervezésében, nyitott programokon valósítjuk meg.

– Miért alakult így? Talán a szükség bontott szokást megint?

– Igen, sajnálatosan kevés ugyanis a pedagógiai, szociálpedagógiai területeken az a szakember, aki önként nyári feladatokat vállal, táboroztat vagy más formában szervez gyermek- és ifjúsági programokat. Kollégáimmal, Hartl Éva főiskolai adjunktussal és Bertalan Éva főiskolai tanársegéddel – mint a különböző tagozatok gyakorlati szakvezetőivel – hosszas előkészületeket tettünk a gyakorlatok sikeréért. A terv megvalósíthatóságát az igazolta, hogy székhelyen kívüli képzésünkön, Pápán 1996 óta szerveztem hallgatóimmal hasonló programokat a város apraja-nagyja megelégedésére.

– Jobb ez a gyakorlat, mint az, amit a hallgató saját akarata és lehetősége szerint szervezne valahol az országban, lakóhelyéhez közel?

– A gyakorlat szervezett, előkészített formában való teljesítését legfőképp szakmai indokok támasztják alá: kevés a szabadidő-pedagógiával foglalkozó tereptanár, aki a gyakorlatot elvárásaink szerint vezetné. Az első félév folyamán hallgatóink megismerkednek e terület szakmai tudnivalóival, gyakorlati fogásaival egy szabadidő-pedagógiai kurzus keretében. E félévet gyakorlati jeggyel zárják, itt kapnak tájékoztatást arról is, miként folytatódik majd tanulmányuk e területen. Tapasztalataim szerint várják a közvetlen találkozást, a „megmérettetést" az általunk felkínált területeken. A szervezett gyakorlatot főiskolai karunk munkájának bemutatására, népszerűsítésére is szánjuk. Az ötletes programokkal mintegy köszönetet is mondunk gyakorlati terephelyeink oktatóinak, fiataljainak, a képzéseinknek otthont adó városoknak, Sopronnak és Pápának.

– Hány hallgató vett részt ezeken a programokon?

– Az idei nyárelőn 337 első évfolyamos, szociálpedagógia szakos hallgatónk öt helyszínen teljesítette a gyakorlatát. A sort esti tagozatos hallgatóink kezdték, akik Farádon – Csorna mellett egy rábaközi faluban – 165 főiskolás és közel 50 óvodás korú gyermek vidám, játékos napját szervezték május 24-én. A programok mindegyike egész napos, folyamatos, aktív játék volt. A XIII. Nemzetközi Játékfesztivál keretében Pápán 130 hallgatónk június 14-15-én, két helyszínen 25 féle tevékenységgel ismertette meg a programon résztvevő gyermekeket, fiatalokat és gyakran szüleiket is. A levelező tagozaton tanuló 141 hallgatónk gyakorlata a Soproni Ünnepi Hetek idejére, június 21-22-re esett. Városunk Fő terén, a vásári forgatag szélén vártuk az érdeklődőket előkészített asztalainkkal, munkáinkkal. A sport és ügyességi jellegű tevékenységeink az evangélikus templom kertjében voltak.

Fotó: Molnár Kata

Játszó emberek a soproni Fő téren

Fotó: Tóth András

A szervező, Molnár Katalin

– Az említett helyszíneken zavartalanul folyhatott a játék?

– Miután minden, mindenhol készen állt, már csak az időjárás tréfálhatott meg bennünket. Pápán a második napon ezt meg is tette, a program közepétől zuhogott az eső, már nem volt lehetőségünk arra, hogy fedél alatt minden tevékenységünkkel helyet kapjunk, ötnapos programunk így csorbult pár órát. Farádon és Sopronban ragyogó nyári idő volt. Szebben nem is köszönthettük volna gyermeknap alkalmából a farádi gyerekeket, akik ebédelni sem mentek haza, folyamatosan velünk voltak a program teljes idejében. A Soproni Ünnepi Hetek során naponta kb. 250-350 fő vett részt programjainkon. Hallgatóink felkészülten, vidáman vezették a foglalkozásokat, együtt örültek a gyerekek, fiatalok sikereinek. Pár perces szüneteikben szívesen látogatták meg egymást, készítették el – talán emlékül – a társcsoport felkínált ötleteit.

– A három program tapasztalataival gazdagabban, mik a gyakorlat főbb céljai a jövőben?

– A fő célok között szerepel: élő, gyermek-helyzetben teljesíteni, vezetni kisebb foglalkozásokat, prevenciós tevékenységeket úgy, hogy közben a már megtanult elméleti és gyakorlati ismeretek is hasznosuljanak. Kapcsolatot teremteni, az érkező gyermekekkel és családjaikkal, ösztönözni a gyerekeket a nehezebb feladatok elvégzésére. Mintát adni a szülőknek és gyermekeiknek, ráérő idejükben mit és hogyan lehet kis anyagszükséglettel, ügyességgel feldolgozni, olyan tevékenységek, játékok kínálatával, melyben a gyermekek képességei, részképességei fejlődhetnek. Nem direkt, hanem játékos helyzetekben, a versenyhelyzet kiküszöbölésével. Mindenki valamilyen területen lehet kimagasló, ügyes, azonban az sem baj, ha valamiben fejlődnie kell.

– Milyen eszközöket használtak elsősorban a játékkészítés során?

– Az érdeklődők szívesen vették kínálatunkat, mely minden programon más és más volt. Tevékenykedtünk textillel, bőrrel, agyaggal, papírral. Festettünk kavicsot, üveget, plasztikus gipsz formát. Játszottunk régi népi játékokat. Labdázhattak, kerékpáros ügyességi pályát járhattak be, készíthettek íjat az érdeklődő kicsik és nagyobbak. Kedvelt foglalatosság volt a gyöngy-, a tészta-fűzés. Örültek a ma oly divatos gumilap és ragasztásos szalvéta technikának is. A tevékenységeket színesítették egyéb foglalkozásaink is: drogprevenció, elsősegély ismeretek, közlekedési, természet- és környezetvédelmi kérdések. Minden ajánlatunk szabadon és folyamatosan választható volt egész nap, így előfordult, hogy a gyerekek többször is meglátogattak egy-egy csoportot. A kínálatot úgy állítottuk össze, hogy 10-15 perc alatt végezni lehessen a különböző helyszíneken.

– A játszó ember arca, valahányszor örömét leli a játékban, átszellemül. Milyen tekinteteket őriz emlékezetében a rendezvényekről?

– A gyakorlatok sikerét a mosolygó gyermekek, fiatalok, az érdeklődő felnőttek igazolták. Hallgatóink is láthatóan jól érezték magukat munkájukban, hiszen többen is érdeklődtek: mikor lesz legközelebb hasonló gyakorlatunk? Remélem, a következő összefüggő terepmunkájuk is – melyet majd önállóan szerveznek – hasonló sikert és eredményt hoz, mert vallom: a kedvvel végzett munka a megbecsültséget is hozza! Valamennyi résztvevőnek köszönöm, hogy egységesen, útmutatásainkat követve végezték munkájukat, és sikereikből a következő évben is erőt és ötleteket meríthetünk. Így lehet egy gyakorlat – ha kötelező is – szórakoztató és élménydús!

Tóth András

„Játszom két színes szememmel,
játszom ennen-életemmel,
búvócskázom minden árnnyal,
játszom játszó önmagammal.
Játszom én és táncolok.
látszom én, mint sok dolog.
Látszom fénybe és tükörbe,
Játszom egyre, körbe-körbe."

(Kosztolányi Dezső: A játék)

AVATÁS A KIRÁLYVÁROSBAN

A főigazgató tájékoztatója a tanácsteremben

Az új épület felavatása

A diákság önmegtartóztatása

Augusztus 14-én délután illusztris vendéget köszöntöttek az egyetem és a Geoinformatikai Kar vezetői. Németh Imre földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter abból az alkalomból látogatott Székesfehérvárra, hogy felavassa a kar legújabb oktatási létesítményét, az Ingatlannyilvántartási Szervező Szak új tantermeit.

Az intézmény tanácstermében prof. dr. Faragó Sándor rektor köszöntötte a vendéget, majd dr. Márkus Béla egyetemi tanár, főigazgató tájékoztatta a minisztert a főiskola tevékenységéről. Németh Imre elmondta, hogy nap mint nap találkozik földügyi kérdésekkel, és pontosan tudja, hogy mekkora jelentősége van a naprakész földnyilvántartásnak. A területfejlesztés kibontakozásának alapvető feltétele a pontos nyilvántartás. Az EU csatlakozásunk és az élénkülő földpiac is megköveteli a birtokrendezést. A Nemzeti Földalap működtetése és a termőföld védelme sem képzelhető el a nyilvántartási rendszer korszerűsítése nélkül.

2Z Fotó & Média

2003. szeptember 22 - október 05.

Akadémiai szakkönyvek most
50-60% kedvezménnyel vásárolhatók:

- Agrártudomány
- Műszaki tudományok
- Biológia
- Botanika
- Közgazdaságtudomány...

Akadémiai SZAKKÖNYVEK most

Könyvkereskedés
a Vörös Cédrushoz

9400 Sopron,
Mátyás király u. 34/F
Nyitva tartás:
Hétfőtől péntekig 10-18 óráig
Szombaton 10-13 óráig

Megrendelhető:
www.szakkonyv.hu

60% kedvezmény

AKADÉMIAI KIADÓ
Vevőszolgálat: (36-1) 464 8200
custservice@akkrt.hu

A NAGYSÁGOS FEJEDELEM

Miután II. Rákóczi Ferenc átadta Esze Tamáséknak a Cum Deo pro Patria et Libertate feliratú zászlót, 1703. június 16-án a Nagyságos Fejedelem elindult haza Lengyelországból, ahova bécsújhelyi fogságából menekült. Kezdetét vette a Habsburgok elleni szabadságharc.

A Rákóczi-kastély Borsiban, helyreállítás közben

A fejedelem szarkofágját nemzeti színű szalagos koszorúk borítják

A' MELTOSAGOS FEJEDELEM
FELSÖ-VADASZI
RAKOCZI FERENCZ,
Kegyelmes Urunk által:
Nemzetünknek s' édes Hazánknak a'
Német Nemzet kegyetlen Uralkodása
alatt lett, hallatlan meg-nyomorittatá-
sárúl, maga Méltóságos Személlyé-
nek nagy méltatlan szen-
vedésérül,
Es
Az Ausztriai Ház erőszakoskodása alól
való fel-szabadulásért fogott Magyar
fegyvernek ártatlanságárúl, az e-
gész Keresztyén Világnak
eleibe adatott
MANIFESTUM.
KÖZ TUDOMANY TÉTEL.
Melly elsöben Deák, mostan pedig Ma-
gyar Nyelven, újonnan közönségessé
tétetett.

A Méltóságos Fejedelem mellszobra, amely – modelljéhez hasonlóan – hosszú hányattatás után került méltó helyére

Emléktábla 1938-ból, amit összetörtek a vandálok

A kassai Szent Erzsébet dóm, Rákóczi nyughelye 1906. október 29-e óta

...szólt a kiáltvány 1704-ben.

Emléktábla 1881-ből, amivel nem bírtak a rongálók

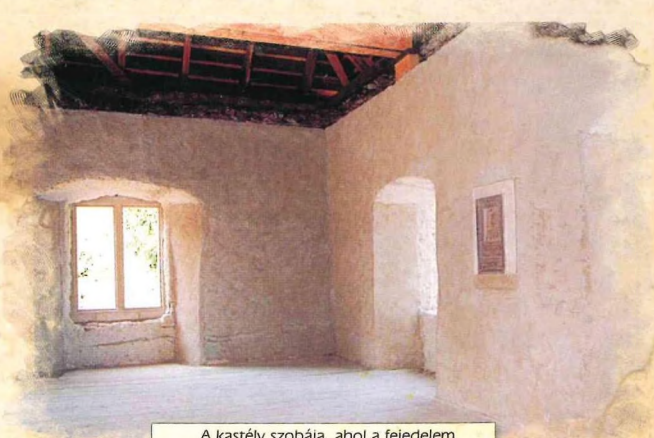

A kastély szobája, ahol a fejedelem meglátta a napvilágot 1676. március 27-én